

CONTRA

nr 1 1989 årg 15 10:-

**Svensk standard steget efter!
Uppladdning på Kolahalvön!
Alkoholsvagt skattar mer!**

FRIHETENS RÖST
— för västerländsk demokrati —

CONTRA

oberoende borgerlig tidskrift
utges sex gånger årligen
ISSN 0347-6472

Copyright Stiftelsen Contra

Eftertryck endast efter överenskommelse

Ansvarig utgivare

Anders Fjällström

Adress

Box 6082, 102 32 Stockholm

Tel 08-54 95 52 (även 08-751 56 26)

Frihetens röst (telefonsvarare) 08-52 48 99

Prenumeration

Minst 65 kronor per år, rekommenderat 100 kronor. Inbetalas på postgiro 85 95 89-4 eller bankgiro 261-2638.

Finland: Minst 45 mark per år. Finländskt postgiro 1125 82-9.

Norge: Minst 65 norska kronor per år. Norskt postgiro 1 99 82 77.

Danmark: Minst 65 danska kronor per år. Danskt postgiro 1 69 06 98.

Medarbetare

Styrelseordförande: Géza Molnar

Expedition: Anders Fjällström

Redaktion: Christer Arkefors, Anders Fjällström, Carl G. Holm och Benny Rung

Övriga medarbetare: Bertil Häggman, Dietmar Kröhnert, Bertil Lindblom, Alf Norbäck, Arne Sundström, Roger Söderqvist, Heidi Torbergson samt Allan C. Brownfeld, Washington och Rune Westin, Sydney.

Annonser

Johannes Dirfeldt 0510-520 00

Länskontakter

Blekinge: Se Kronoberg

Bohuslän: Karl Gustaf Kleen 0523-315 10

Gotland: Alf Norbäck 0498-102 06

Gävleborg: Grethe Blomgren 026-27 31 23

Halland: Se Kronoberg

Jämtland: Lennart Sundstad 0642-100 49

Jönköping: David Stavenheim 036-18 68 62

Kalmar: Lennart Flink 0480-280 26

Kopparberg: Allan Lennartsson 0226-108 16

Kristianstad: Ola Axelsson 0451-802 65

Kronoberg: Bengt Sjöberg 0372-147 21

Malmöhus: Mats Gunnarsson 0418-229 43

D:o: Dietmar Kröhnert 040-97 33 51

Norrbottnen: Elisabeth Olsson 0970-340 85

Skaraborg: Frank Wurm 0500-335 44

Stockholm: Claes Henriksson 08-761 28 36

Södermanland: Tibor Somogyi 0152-152 62

Uppsala: Hermann Schulze 018-35 81 28

Värmland: Jan Collander 0570-660 86

Västerbotten: Nina Norlin 0912-300 62

Västernorrland: Herbert Forsström 060-93022

D:o: Stanley Skoglund 060-12 96 94

Västmanland: Michael Berg 021-11 30 73

Älvsborg: Evald Olsson 0531-112 65

Örebro: Karl-Edvard Hellkvist 0531-132 22

Östergötland: Carl G. Holm 013-16 16 46

Danmark: Peter Hartvig 01-10 88 72

Nyland: Roger Wessman 915-14 97 06

Österbotten: Joakim Förars 961-21 14 04

Presslagd 1988-11-18

Vänerns Offset AB, Vänernsberg 1988

CONTRA-NYTT

George Bush och Dan Quayle

pryder omslaget på detta nummer av Contra. Valet mellan Bush och Dukakis kan inte ha varit svårt för Contras läsekrets, även om Bush naturligtvis inte alls har samma ideologiska medvetenhet som sin företrädare Ronald Reagan. Han har dock imponerande meriter. Inte minst hans tid som chef för CIA borgar gott för att han skall kunna göra ett bra jobb som president i USA. Dan Quayle har kritiserats mycket i svensk press. Än är han ett oskrivet kort. Men hans ideologiska medvetenhet och principfasta ställningstagande för friheten kompletterar och kompenserar för Bush' mer pragmatiska hållning.

Alexander Solzjenitsyn mellan öst och väst

Vi kan denna gång erbjuda en bok av Melker Johnsson, *Alexander Solzjenitsyn mellan öst och väst*, en bok om den store ryske romanförfattaren som blev en kontroversiell figur när han kom till Väst, eftersom han vågade säga vad han tyckte, bl a ta avstånd från socialismen. Boken är på 218 sidor och inbunden. Melker Johnsson ger i boken ett personligt, kritiskt och nyanserat porträtt av Nobelpristagaren. Boken kostar 115:- plus porto 10:- vid beställning direkt från Contra.

Julkappsproblemen lösta!

Genom att vända Dig till Contra löser Du alla julkappsproblem. En gåvoprenumeration är en bra start.

Fler regionala ombud!

Som framgår av vänsterspalten på denna sida saknar vi f n länskontakter på några ställen. Detta är ett hedersuppdrag som "står till ansökan ledigt" i Göteborg, Halland, Blekinge och Norge. Den som är intresserad ombuds höra av sig till redaktionen.

Klipp i Din lokaltidning!

Lokalpressen är en viktig källa till våra notiser på de "gula sidorna". En hel del av nyheterna får vi in genom att uppmärksamma Contra-läsare skickar in klipp från sin lokaltidning. Du kanske vill hjälpa till med detta? Hör av Dig till redaktionen så kan vi prata om vad som bör klippas – och dessutom se till att det inte görs onödigt dubbelarbete, det behövs ju bara en som bevakar varje tidning.

Adressändring

När Du anmäler adressändring, använd postens portofria blankett eller meddela oss per brev. Postens blankett "Adressändring Svensk Tidning" ska ej användas.

Våra källor

Survival in the 21st Century är en engelskspråkig månadstidning med japanskt ursprung. Den behandlar utvecklingen i östblocket ingående och är kritisk mot ihålligheten i Gorbatsjovs reformpolitik. Tidskriften handlar naturligtvis också en hel del om Japan – sett ur den japanska högerns perspektiv.

Survival utges av Jei-Ai Publishing Co Ltd i Tokyo, men distribueras i Europa av organisationen The Friends of UK, P O Box 76D, New Malden, Surrey KT3 4BB, England. Prenumerationspriset är 16 pund.

På besök i Norge drabbar regleringarna hårt:

Där det är värre än i Sverige...

Förra sommaren besökte jag Köpenhamn. Och skrev en insändare i *Contra* (nr 5 1987) om hur härligt det var att krypa ur den svenska tvångströjan och komma till ett kontinentalt och fritt Danmark. I år besökte jag ett annat av våra grannländer. Och konstaterade raskt att det inte är Sverige som står Sibirien närmast ideologiskt.

Jag var i Norge. Den första överraskningen var de omfattande gränsbefästningarna mellan Sverige och Norge. Jag trodde att våra två länder stod varandra nära. Gemensam arbetsmarknad, inga passkrav, inga tullar. Oj vad jag bedrog mig. Den lilla byvägen på gränsen mellan Dalarna, Härjedalen och Hedmark blev ännu smalare. Hastighetsgränsen drogs ned från 70 till 30. Djupa diken var grävda längs gränsen och de fåtaliga bilarna mullrade över på en färst. Det var bara att dra ut ännu grövre spärrar (som stod redo vid vägkanten) för att hindra trafiken och stoppa utbytet mellan broderfolken.

Ingen frukt

Väl i Norge var det efter fem på eftermiddagen näst intill omöjligt att köpa livsmedel. Öppettiderna kontrolleras strikt av de lokala myndigheterna. Och varför skall folk köpa mat när de är lediga? Butikerna får hålla öppet när ingen har tid att besöka dem, som det var i Sverige för femton år sedan. Nå, räddningen stod kanske att finna i kiosker eller gatukök? Nej, knappast. Den verksamheten är hårt reglerad också. Det går bra att köpa läsk, cigaretter eller godis. Men frukt, juice

eller bröd rymts inte inom tillståndet. Om du inte är på en ort som är tillräckligt stor för att bära en restaurang, så är det bara att svälta till morgonen. Och läsk förresten – vill Du ha den i en praktisk aluminiumburk gör Du dig ej besvär. Sådana är förbjudna. Returglas är den enda tillåtna förpackningen.

Inga utombordare

Vid sjön där jag stannade för att ta ett morgondopp manade

restriktionerna lägger hinder i vägen. Istället för praktiska automater där man kan tanka om natten och få räkningen en gång i månaden fanns krångliga "Minibanker" vid bensinmackarna, minibanker som debiterade *norska* bankkonton, om man råkade ha konto på en bank som var uppkopplad till just den bensinmacken. Utlänningar måste förse sig med valuta i förväg, det går inte att vara så spontan

Kameran ljuger. Gränsskylten på fjället, flera mil från närmsta bebyggelse står inte fritt, utan bakom ett två meter högt stängsel. Och vägövergångarna är rena besväringarna.

förbudsskylten: Förbud mot utombordsmotorer. På sjöar i Hedmark mindre än två kvadratkilometer är alla motorer förbjudna, på övriga sjöar maximalt 10 hk, utom sjön Femunden där 20 hk må vara tillåtet.

Ingen kredit

Jag försökte betala bensinen med mitt kreditkort på Svenska Shell. Det fungerar fint i Danmark och Finland. Och med ett Köpkort eller Eurocard kan jag köpa bensin i hela Västeuropa – ja i Amerika och Australien också. Men inte i Norge. De norska valuta- och kredit-

att man kommer på att man vill göra en extra utflykt, som drar oplanerad bensin (och därmed kräver extra reskassa). Då ser de norska reglerarna hellre att man reser tillbaka över den svenska gränsen och spenderar pengarna i Sverige. För ingen skall inbilla sig att bensinen är överkomlig i pris i oljelandet Norge. Nej, priserna på bensin ligger avsevärt över de svenska. **Inga rullbrädor**

Den lokala biografen i Røros hade stängt. Så är det i många svenska småstäder på sommaren också. Men i Røros,

liksom i alla norska kommuner, är biografen ett kommunalt monopol. Den som skulle vilja starta "Folkets Bio" i Norge skulle kastas i fängelse. De ungdomar som inte gillar de kommunalt godkända filmerna kan inte utan vidare trösta sig med video. För att bli videoutnyttare krävs kommunalt tillstånd. Och de något yngre som vill fördriva tiden med en rullbräda gör sig ej besvär. Rullbrädor är förbjudna. Det kanske är för att stoppa smuggling av sådana, som gränsbefästningarna är som de är.

Spritbutiken, "Polet", låg i Røros utslängd på landet. Undagömd så att ingen skulle hitta den. Trondheim var för stort för att förvisa spritförsäljningen helt utanför sta'n, av en slump gick jag förbi "Polet" på en bakgata. Butiken såg ut att vara designad 1942, för att riktigt avskräcka kunderna. (Kunderna håller sig också borta, det är både trevligare och billigare att låta "apparaten" puttra i källaren). Priserna på vin började vid cirka 40 kronor. Det gäller att vara stadd vid kassa om man är törstig.

Ingen konkurrens

Samma gäller om man behöver hantverkstjänster (till vilket även sådant som bagerier och konditorier räknas). Dessa näringar styrs av den uråldriga Håndverksloven. Den är ett minne av skräväsandet. Bara den som uppfyller vissa krav blir bemyndigad att utöva hantverk. Och priserna och servicen blir därefter. I Sverige avskaffades motsvarande regleringar i mitten på 1800-talet, även om de sakta har krupit tillbaka under socialdemokraterna.

Fremskrittspartiet är mot hela rasket av bisarra regleringar. Hur kan det komma sig att partiet bara får 20 procent i opinionsundersökningarna? Varför är normmännen ännu underdånigare än svenskarna mot överhetens förtryck?

Per-Olof Eklund

Satellitbilder avslöjar Sovjets upprustning på Kolahalvön

Studiet av satellitbilder från Kola-halvön hjälper till att skapa en bättre bild av den sovjetiska militära uppladdningen i detta Sveriges närområde. Genom att det idag finns tillgång också till civila satelliter är det inte längre enbart förbehållet de militära experterna att kunna granska vad som sker med vår militära säkerhet. Och det är fråga om en ordentlig militär uppladdning – trots allt tal om avspänning och "glasnost".

Kola-halvön har central betydelse i den sovjetiska militära planeringen. Den har ett viktigt strategiskt läge och den ger Sovjet viktiga militära fördelar. Därför har Sovjet under de senaste två decennierna byggt upp basnätet på Kola-halvön på ett sätt som utgör ett akut hot mot Skandinavien och Sverige – trots allt tal om Glasnost.

Lapparnas land

Kola-halvön är en del av det område som kallas Nordkalotten och som i övrigt består av Finnmark i Norge samt svenska och finska Lappland ("finn" är det nordnorska ordet för lapp – Finnmark betyder också Lappland!) Till långt in på det vi kallar Medeltiden bodde enbart samer i hela området Lappland-Kola. Så småningom skickade kungen av Sverige-Finland, kungen av Danmark-Norge och storfursten i Novgorod ut privata skatteindrivare med fullmakt att driva in skatter hos samerna. I Sverige kallades dessa privata entreprenörer birkarlar och de behöll en stor del av intäkterna själva, men skickade en del vidare till kungen. De blev snabbt av lokalbefolkningen – som

alla skatteindrivare i alla tider – kända som orevliga och råbarkade typer.

Inte minst misstycckte naturligtvis samerna till att de blev utsatta för uppvaktning från tre håll. Svenskar/finnar, danskar/normän och ryssar sökte alla driva in skatter från samma människor. Det fanns inga klart definierade gränser mellan

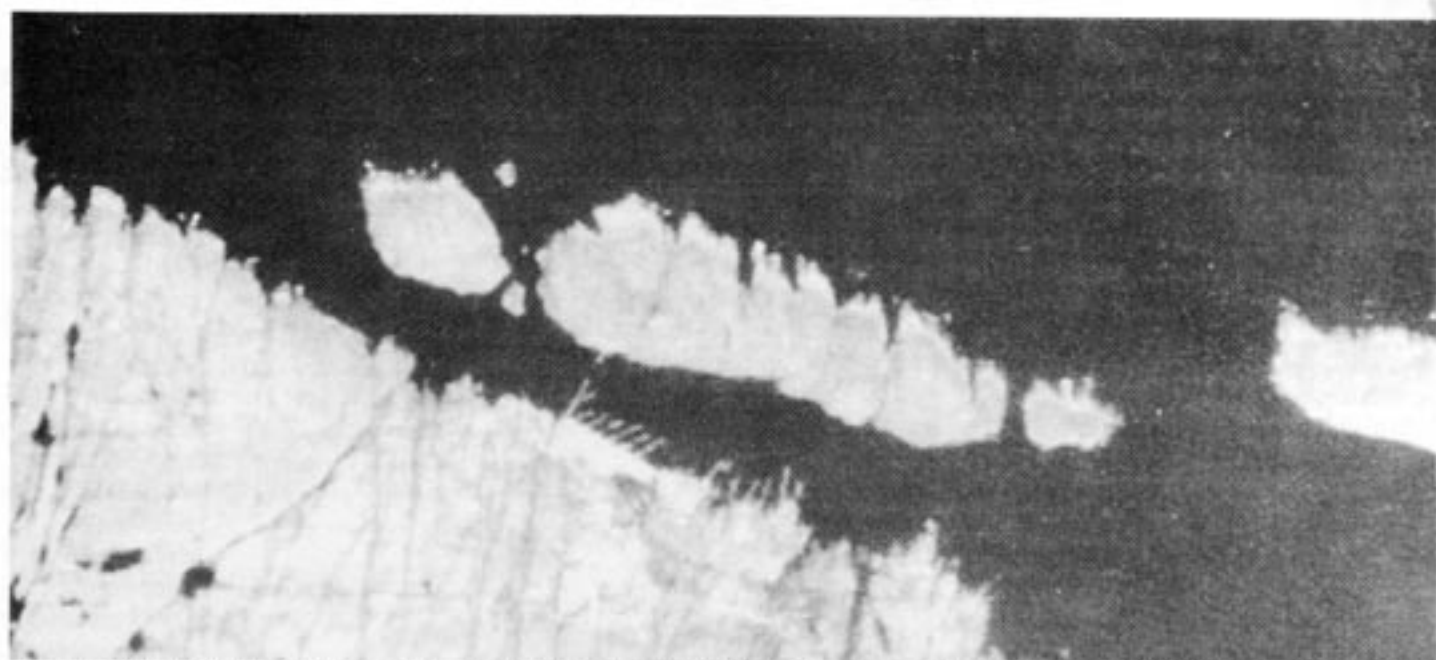
de tre rikena i norr och alla ansåg sig ha rätt till området. Så sent som på Olaus Magnus *carta marina* från 1539 är norra Skandinavien gränslöst. Svenska birkarlar var på Kola-halvön och drev in skatt – motsvarande verksamhet i svenska Lappland togs senare till utgångspunkt för att betrakta landet som svenskt. Men på Kola-halvön verkade ju som nämnts även normän och ryssar.

Sverige, Danmark och Ryssland (Moskva hade ersatt Novgorod som centrum) betraktade alla Kola som eget territorium. De fåtaliga invånarna ville inte ha med något av de tre länderna att göra. Först i samband med freden i Stolbova 1617 fastställdes definitivt att Kola-halvön var rysk och inte svensk.

I samband med Stolbova-freden var det påtryckningar från England som gjorde att gränsen drogs ganska långt åt väster. I freden tillerkändes Sverige Kexholms län och Ingermanland. I Ingermanland låg Nöteborg, våra dagars Leningrad. Genom att Sverige sedan tidigare kontrollerade Estland såg engelsmännen sina handelsvägar hotade (Sverige lade omgående höga tullar på all

Kola-halvön ligger efter de interkontinentala robotarnas intåg på den strategiska arenan i centrum för stormakternas intressen. Alla robotar mellan USA och Sovjet passerar över Kola-halvön.

En satellitbild som visar den stora flottbasen Gremicha på norra Kola-halvön, precis så långt österut som isförhållandena tillåter, trettio mil öster om Murmansk. I Gremicha finns sammanlagt mer än 3 km kajer och pörer. Och utrymme för kärnvapenbestyckade Oscar-ubåtar.

handel med Ryssland) och genomdrev därför att "ishavsvägen" skulle hållas öppen när Sverige nu blockerade en annan viktig handelsled.

Kola-halvön som en del av Ryssland är alltså en ganska sen företeelse i ett historiskt perspektiv och större delen av den ryska tiden har besittningen varit av ganska marginell betydelse. Men under vissa perioder har den strategiska betydelsen av området ökat. Men för det mesta har dock Archangelsk, på andra sidan Vita havet, stått mer i centrum för intresset.

Under både första och andra världskriget var Archangelsk och Murmansk viktiga hamnar för inskeppning av förmögenheter från Rysslands allierade. Under fortsättningskriget mellan Finland och Sovjet mellan 1941 och 1944 försökte finnarna skära av den förbindelsen och stoppade trafiken på huvudbanan mellan Murmansk och Leningrad – men ryssarna lyckades upprätthålla trafiken genom att utnyttja en sidobana.

Den strategiska betydelsen växer

I och med de interkontinentala robotarna och de kärnvapenbestyckade atomubåtarnas inträde på arenan – under 1960- och 1970-talen – har Kola-halvön åter kommit i centrum för Sovjets strategiska intressen. En interkontinental robot mellan USA och de centrala delarna av europeiska Ryssland passerar över Nordpolen – och Kola-halvön! Det gäller naturligtvis robotar i bägge riktningarna.

När det gäller strategiska ubåtar är

Nordatlanten den viktigaste arenan för både Sovjet och NATO. NATO har gott om isfria ubåtsbaser i t ex Skottland, England och Spanien. Sovjet har bara en motsvarighet – Kola-halvön. Östersjöns utlopp är kontrollerade av NATO-medlemmen Danmark. Svarta havets av NATO-medlemmen Turkiet och Medelhavets av NATO-medlemmarna Spanien och Storbritannien (Gibraltar). Öster om Kola upphör Golfströmmens inflytande och isen lägger sig på vintern. Kola är det enda av Sovjet kontrollerade området som är isfritt och har direkt tillgång till Atlanten.

För den som vill vidga operationsbasen för operationer på Nordatlanten är det naturliga första steget att lägga under sig norra Norge. Där skulle Sovjet kunna få ytterligare isfria basmöjligheter i de norska fjordarna. Sovjet skulle också komma närmare "gapen" till Nordatlanten mellan Grönland, Island, Färöarna och Skottland (alla fyra anslutna till NATO). Enda sättet att lägga under sig norra Norge är att utgå från Kola-halvön...

Det finns alltså åtskilliga viktiga skäl till att Kola-halvön fått ökad betydelse i sovjetiskt strategiskt tänkande.

Klimat och geografi

Kola-halvön är naturmässigt mycket lik norra Norge. Halvön är sönderbruten av djupa fjordar som erbjuder goda hamnmöjligheter. Inlandet är påverkat av inlandsisen och består därför precis som Sverige av barrskog och tusentals småsjöar. På

grund av den nordliga breddgraden är dock skogen synnerligen mager och på norra Kola-halvön är det tundra. Golfströmmen värmer upp vattnet vid kusten och större delen av halvön är därför isfri under vintern.

På samma sätt som i norra Sverige och Finland kännetecknas terrängen av sankt myrmarker, vilket gör det så gott som omöjligt att ta sig fram med tyngre fordon annat än längs det mycket begränsade vägnätet. Det är därför ingen lätt uppgift att landvägen ta sig fram till den nordnorska kusten. Genom att spränga och minera strategiska punkter i vägnätet kan en framryckning fördröjas eller stoppas. Stridsvagnar och motoriserat artilleri är av begränsat militärt värde i området – de sjunker genom myrarna så snart de lämnar vägen!

Sovjet bygger ut

Den strategiska betydelsen för Kola-halvön har Sovjet markerat genom en massiv militär uppbyggnad. Idag bor det en miljon människor på Kola-halvön – en befolkning som till största delen har koppling till militära uppgifter. Nära 400 000 människor bor i Murmansk – den största staden i världen norr om polcirkeln. Men det finns också en del civila verksamheter. Det finns stora nickelfyndigheter i det område i närheten av Petsamo som erövrades från Finland under Andra världskriget, apatitfyndigheterna är mer än dubbelt så stora som Västvärldens samlade fyndigheter (apatit används vid produktion

av konstgödsel) och fiskeflottan i Norra ishavet är betydande. Men de flesta har sin utkomst från det militära – och till militären kopplade aktiviteter.

Dessa människor upprätthåller ett baskomplex som omfattar bl a följande:

- två baser för strategiska kärnvapenbestyckade atomubåtar
 - sju andra ubåtsbaser
 - två baser för strategiska kärnvapenbestyckade bombflygplan
 - en bas för medeldistanskärnvapenrobotar
 - cirka sjuttio robotbestyckade luftvärnsinstallationer
 - nio armébaser
 - tjugotvå flygbaser med banor på minst 1600 meter
 - arton mindre flygfält
 - utrustning för en komplett fältarmé
 - baser för Sovjets Norra flotta
- Norra flottan**

Militärstrategerna menar att den sovjetiska Norra flottan skulle vara i stort sett operationsoduglig i en konflikt med NATO om den inte skulle kunna utnyttja också delar av Nordnorge som basområde. Därav den sovjetiska uppbyggnaden på Kola-halvön. Vägen till Nordnorge går smidigast genom finska och svenska Lappland...

När det gäller *interkontinentala* kärnvapenrobotar finns inga alls på Kola-halvön. Desto viktigare är området när det gäller ubåtar. 1985 uppskattades 42 av sammanlagt 63 strategiska kärnvapenbestyckade sovjetiska ubåtar vara baserade på Kola. Dessa hade sammanlagt 624 strategiska kärnvapenrobotar – av Sovjets sammanlagt 928. Om man räknar stridsspetsar (2 208) eller sprängkraft var andelen ungefär densamma – två tredjedelar av den totala arsenalen var baserad på Kola-halvön. Åtskilliga sovjetiska ubåtstyper är enbart baserade på Kola-halvön. Det gäller t ex den jättelika Typhoon, där varje ubåt kan bära 180 strate-

giska kärnvapenladdningar – fördelade på 20 robotar.

Av geografiska skäl har ubåtarna en stor betydelse i Kola-halvöns militära uppbyggnad. Av samma skäl är också det strategiska bombflyget viktigt – även om inte dominansen är lika total som på ubåtssidan. Runt en tredjedel av Sovjets kärnvapenbestyckade strategiska bombflyg är baserat på Kola-halvön. Det är bl a fråga om 36 Flygkårens strategiska flyg – med högkvarter i Moskva – som disponerar ett antal Tu-95, som i NATO kallas

Armén

Markstyrkorna är koncentrerade till två områden – dels nära norska gränsen i det område som tidigare tillhörde Finland – Petsamo-området (Petsamo var Finlands enda Ishavshamn, men erövrades av Sovjet under Andra världskriget, den kallas idag på ryska för Petjenga) – dels längre söderut, där avståndet mellan finska gränsen och Vita havets kust är som kortast, runt Kandalaksja. Markstyrkorna i området har sitt kommando i Petrozavodsk, längre söderut. Den staden kallades när den tillhörde Finland för Äänislinna.

Markstyrkorna i Petsamo-området består av en motoriserad infanteridivision, förstärkt med bl a en artilleribrigad, en brigad med luftlandsättningsstyrkor, robotbatterier osv.

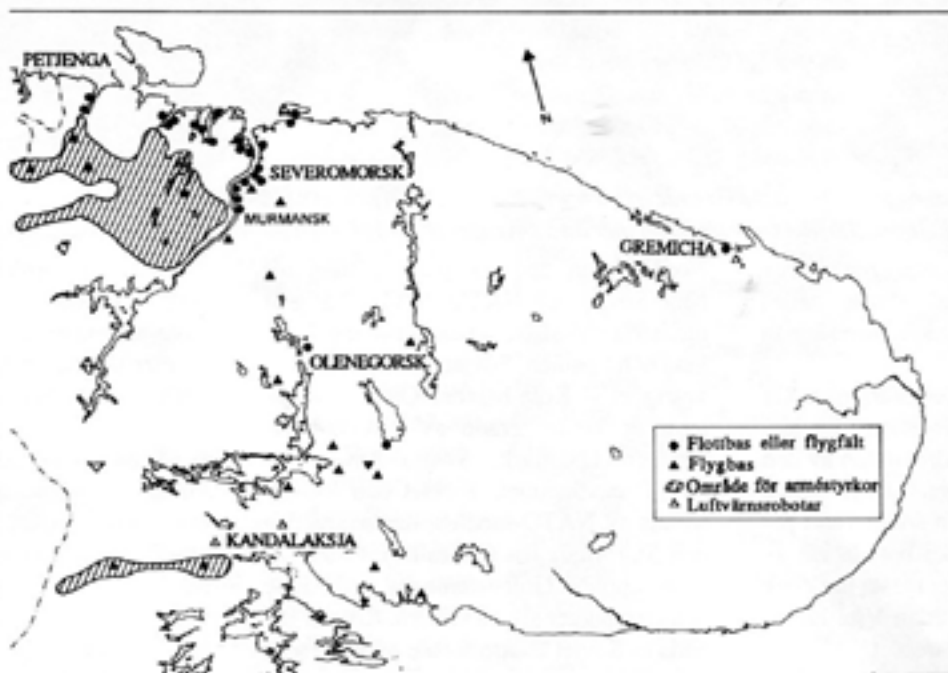
Ytterligare en motoriserad infanteridivision finns i koncentrationen kring Kandalaksja.

Stora flygstyrkor

I området finns stora styrkor med attackplan. Genom studier av satellitfotografier har man kommit fram till att det finns minst

175 flygplan i de taktiska styrkorna i området – därtill kommer de strategiska bombplanen och mellan 300 och 400 helikoptrar. Det rör sig om bl a moderna MiG-25, MiG-27 och Su-17. På jaktplanssidan finns inemot 200 MiG-23, MiG-25 och Su-15 och minst ett femtiotal MiG-29or och MiG-31or. MiG-29 och -31 är det absolut modernaste som finns i det sovjetiska flygvapnet. Hela det finska flygvapnet består av 60 flygplan – svenska Draken och sovjetiska MiG-21, bägge flera generationer äldre än de nämnda sovjetiska flygplanstyperna. Svenska flygvapnet har visserligen – ännu så länge – mer än dub-

belt så många flygplan som Sovjets attackstyrkor på Kola-halvön. Men det svenska flygvapnet skall ju också räcka till försvar

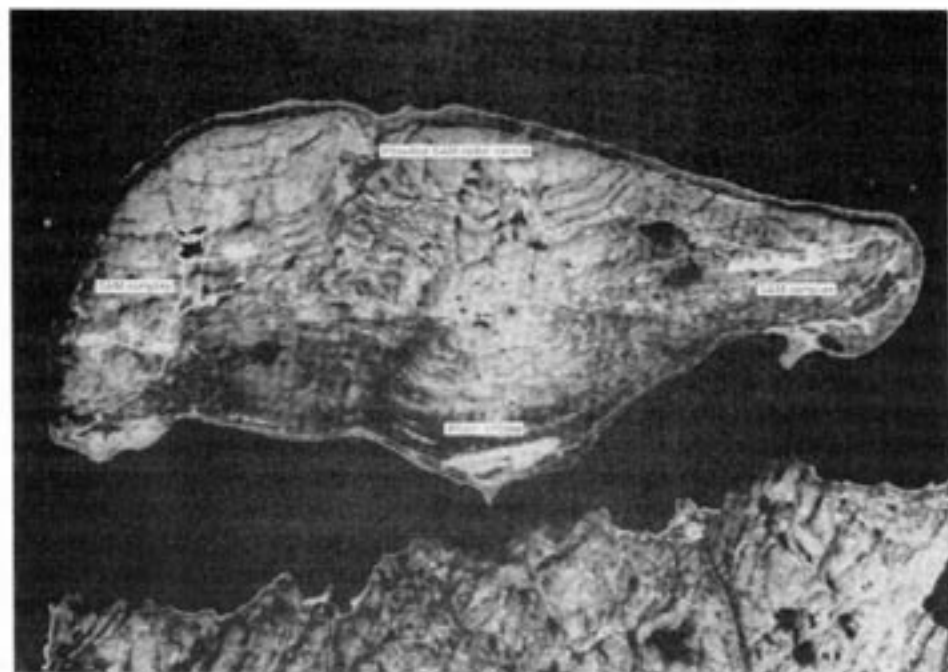

för Bear.

Om man ser till de konventionella styrkorna svarar den relativt ringa ytan på Kola-halvön (0,6 procent av Sovjetunionens totala yta och ännu mindre andel av befolkningen) för följande andelar (1985):

Marina enheter	Andel på Kola
Konventionella ubåtar	85-90%
Ytfartyg, lång räckvidd	60%
Ytfartyg, medelräckvidd	34%
Ytfartyg, kort räckvidd	17%
Sjöburna flygstyrkor	76%
Amfibieattackfartyg, lång räckvidd	46%
Amfibieattackfartyg, kort räckvidd	13%

Till Norra flottan hör bl a de stora fartygen Kirov och Kiev, den senare ett hangarfartyg.

Kildin-ön, norr om Kola-halvön. Ön rymmer en flygbas och minst två luftvärnsrobotbatterier.

för södra och mellersta Sverige, där de stora sovjetiska flygstyrkorna i Baltikum och Leningrad-området är tänkbara motståndare.

Marinflyget har också stor omfattning på Kola, utöver vad som finns ombord på hangarfartygen. Tu-16 – Badger på NATO-språk – finns i 230 exemplar!

Flygplatserna hålls snöfria under vintern och står således ständigt redo att ta emot förstärkningar från Leningrad-området.

Nya storbaser

Satellitfotografier avslöjar idag obönhörligt sovjetiska militära baser. Och fotografierna visar också vad som är på gång i form av nybyggnader. Till de senaste årens storprojekt hör en flygbas nära floden Sjaguj vid Kandalaksja, som fått en startbana på 4 600 meter – jämbördig med

en annan Kola-bas vid Olenegorsk. Men i Sjaguj byggs banan med 500 meters bredd! I Olenegorsk finns dessutom en parallellbana på 3 200 meter. Sveriges längsta startbana, den nordsydliga banan vid Arlanda, är 3 300 meter och en vanlig svensk civil trafikflygplats har banor på mellan 1 300 och 2200 meter.

I Gremicha byggs ett jättelikt hamnkomplex. Gremicha ligger på Kola-halvöns nordkust, vid den östligaste punkt där isen inte hindrar sjöfarten. Anläggningen är utrustad för de ubåtar som kallas Oscar av NATO. Runt anläggningen finns fasta luftvärnsrobotinstallationer.

Över hela Kola-halvön byggs vägnätet ut. Detta gäller särskilt området mellan Murmansk och den norska gränsen, där en stor del av de fasta arméstyrkorna är baserade. I Severomorsk finns en lagringsanläggning för kärnvapen och straxt norr om Murmansk ligger världens största flytdocka, tillverkad av Götaverken 1979 och byggd med hjälp av svenska skattebetalares varvs-subventioner. Flytdockan har en kapacitet på 80 000 ton och kan därmed ta emot de sovjetiska hangarfartygen av Kiev-klassen.

Carl G. Holm

(Fortsättning från sidan 8)

starta en rörelse. I augusti höll man t ex vid University of the North ett seminarium om licensproceduren och affärlivets avreglering.

Socialism inte svaret

Business Advisory Bureau är en privatägd byrå som ryms inom universitetet utan att därför vara en integrerad del av det. Man är inte beroende av den sydafrikanska staten. Chefen van Dijk, som har både nederländskt och sydafrikanskt medborgarskap, ser sig själv som något av en missionär inom företagsamhetens och ekonomins område:

–Vår uppgift är att få människorna här uppe att "skåda ljuset". Här finns enorma resurser för den som har rätt inställning. Erfarenheten från det övriga södra Afrika visar att socialism och kollektivism inte är det rätta svaret på problemen.

Edwin van Dijk redogör för en specifik händelse som fick honom att överge journalistiken för ekonomin.

–I Sydvästafrika intervjuade jag fem unga män från SWAPO, som greps av polisen 1978. Jag frågade dem varför de gick med i SWAPO och de svarade först att de gjort det för att "bekämpa förtrycket". Men efter hand kröp det fram, att den grundläggande orsaken till att de gått med i SWAPO var ekonomisk – de hade inte kläder, pengar eller andra basförmödenheter. SWAPO gav dem emellertid 100 rand var och de lovades mer pengar.

van Dijk blev så gripen av de fem unga SWAPO-anhängarnas berättelse, att han bestämde sig för att göra en insats så att svarta medborgare i Sydafrika skulle kunna få det bättre ekonomiskt utan att behöva vända sig till socialistiska terrorrörelser.

Konkret och jordnära

–Jag har erbjudits jobb från andra håll, inklusive en Mercedes som tjänstebil, och 50 procent högre årslön. Men jag har stannat kvar som chef för Business Advisory Bureau, eftersom det är här jag tror att jag har störst förutsättningar att bidra till samhällets utveckling och en ljusare framtid för mina fyra barn...

Byråns aktiviteter är till största delen mycket konkreta och "jordnära". Så driver man exempelvis en "övningsaffär" där studenterna (dvs de blivande affärsidkarna) får lära sig hur man driver en livsmedelsbutik.

Tommy Hansson

KRÅNGLAR RADION ELLER TVn?

För specialistservice till skälig kostnad vänd Er till:

Västra-TV-service
Södra Bergvägen 7
541 31 Skövde
0500-829 79

Legitimerad
färg-TV service

Radio-TV Branschens Tekniska Legitimationsnämnd

Småföretagande - ett sätt att förbättra för de svarta i Sydafrika?

Sydafrikas kanske största problem är de ibland drastiska skillnader som finns mellan landets olika befolkningsgrupper. Dessa skillnader brukar sammanfattas i påståendet att det finns en utvecklad och industrialiserad "första värld" samt en otillräckligt utvecklad "tredje värld". Den första världen omfattar de vita, indierna, en del av de färgade och en fortfarande mycket liten del av de svarta.

Många ur den svarta befolkningsgruppen i Sydafrika - cirka 25 miljoner - arbetar i den första världen, och inte bara i underordnade positioner som restauranganställda, bärare, butiksbiträden osv. I Johannesburg, Durban, Pretoria och andra större städer finns svarta och färgade som klättrat relativt högt i den samhällsliga hierarkin. Ändå är de svartas andel i den sydafrikanska ekonomin försvinnande liten.

Efter arbetsdagens slut tvingas de svarta och färgade till följd av apartheidlagstiftningen i Group Areas Act att återvända till sina särskilda bostadsområden. I exempelvis norra Transvaal är det inte ovanligt att de svarta bor i primitiva byar av traditionell typ. Ofta betyder här stamhövdningens ord betydligt mer än det moderna samhällets auktoriteter.

Ökat svart deltagande

Ändå kommer den moderna utvecklingen på sikt oundvikligen att leda till en enad kultur med likartade värderingar, låt vara att vissa etniska särdrag förmodligen alltid kommer att finnas kvar. Något som i sig inte behöver vara negativt.

Av avgörande betydelse för den svarta befolkningsmajoritetens utveckling och emancipation är graden av deltagande i de

ekonomiska aktiviteterna i det sydafrikanska samhället. Vid University of the North i den sk självstyrande staten Lebowa i nordöstra delen av Sydafrika har man tagit fasta på denna sanning och startat Business Advisory Bureau. Universitetet, liksom byrån, tar emot studenter från hela landet.

Chef för denna rådgivningsbyrå för småföretag är Edwin van Dijk, en före detta journalist som tagit som sin livsuppgift att sprida den fria företag-

1970-talet, men fortfarande finns många byråkratiska hinder att forcera för de svarta som vill etablera sig som affärsmän i stor eller liten skala. Således skriver Frances Kendall och Leon Louw i boken *Sydafrika efter apartheid* - inte utan skäl - att Sydafrikas svarta lever i ett socialistiskt samhälle, där praktiskt taget allt kontrolleras av staten.

-Det tar två-tre år för en svart affärsman att få ett statligt tillstånd för att starta en

Att skapa arbete åt svarta kvinnor är en väsentlig uppgift för den sydafrikanska arbetsmarknadspolitiken. Här anställda vid företaget Transfeather Ltd i Nkowa-Nkowa i den självstyrande staten Gazankula i nordöstra Sydafrika.

samhetens budskap bland de svarta sydafrikanerna. van Dijk förklarar byråns inställning:

-Det finns tre miljoner arbetslösa svarta i Sydafrika. Vi tror att ett ökat svart deltagande inom småföretagsamheten skulle minska den arbetslösheten drastiskt. Det finns en väldig svart potential i de här delarna av landet, där de svarta hittills har varit ekonomiskt inaktiva.

"Attityden viktigast"

Det finns många hinder att övervinna för Edwin van Dijk och hans byrå. Den diskriminerande apartheidlagstiftningen har visserligen mildrats sedan mitten av

rörelse, säger Edwin van Dijk.

-Men det gäller att inte låta sig avskräckas. Man måste ha en praktisk inställning och gå ut och utmana situationen. I affärer, liksom på alla livets områden, är attityden det viktiga. Den som har rätt attityd kommer alltid att lyckas, oavsett hindren. Och enligt vår uppfattning finns det fler möjliga jobb inom småskalig affärsverksamhet än inom storindustrin.

Business Advisory Bureau, som sponsras av en rad lokala företag och affärsmän, går ut aktivt med råd om hur man bär sig åt för att enklast få tillstånd att

(Fortsättning på sidan 7)

Sverige hamnar steget efter

Sverige tillhörde för så sent som tjugo år sedan en mycket liten elitgrupp på fem rika länder. Idag har Sverige fallit tillbaka till en köplats. Italien och Storbritannien ligger klart före Sverige. Spanien också om man räknar vad som kan konsumeras per anställd. Och när det gäller livsmedelsstandard hamnar Sverige t o m efter Turkiet! Allt detta enligt internationella rapporter som jämför levnadsstandarden i olika länder.

Sverige tillhörde en gång de mest välmående länderna i världen. De av Contras läsare som är tillräckligt gamla kommer kanske ihåg att sammanställningar över välbefindandet i världen ständigt visade en toppgrupp på fem länder: USA, Kanada, Schweiz, Sverige och Australien.

Många lever i illusionen att det fortfarande förhåller sig så. Men verkligheten är idag en helt annan. De fem länderna som stod i en grupp för sig under årtiondena närmast efter Andra världskriget hade en sak gemensam: De hade stått utanför direkta krigshandlingar. Australien, Kanada och USA var visserligen med i kriget, men med undantag för anfallet mot Pearl Harbor fördes inga stridshandlingar i hemlandet. Schweiz och Sverige stod ju som bekant helt utanför kriget. Krigets förödande verkningar – också på det ekonomiska planet – märktes i decennier. Men nu, över fyrtio år efter freden, har effekterna av kriget klingat av. Inom industrin är den maskin som är äldre än från 1945 sedan länge placerad på museum. Det finns visserligen rätt många byggnader vars stomme är äldre, men de har så gott som undantagslöst renoverats från grunden. Det är idag fredliga ekonomiska system som skall mäta sig med var-

andra. Och då hamnar Sverige inte längre i första divisionen.

Sverige halkar efter

Veckans Affärer publicerade nyligen en sammanställning över den ekonomiska utvecklingen i sexton industriländer under de senaste tjugo åren. Siffrorna avsåg privat konsumtion per invånare justerat för de olika valutornas köpkraft. 1968 låg Sverige fortfarande i en topposition internationellt sett – bara USA och Kanada låg före. Idag har Sverige trillat ned på tionde plats i sammanställningen. Före Sverige ligger bl a Japan, Frankrike, Belgien, Storbritannien och Italien. Den svenska tillväxten har på tjugo år varit 39 procent. I Japan har tillväxten varit 100 procent, i

Finland 97, i Västtyskland 79 osv. Bara ett av de sexton länderna har haft lägre tillväxt än Sverige – Danmark. Sverige och Danmark är signifikativt nog de två länder som toppar den internationella ligan över skatetryckets höjd.

Och då finns det ytterligare en hake som gör Sveriges (och Danmarks) siffror än mer ihåliga än de verkar vid en första anblick. Idag är så gott som alla kvinnor i arbetsför ålder yrkesverksamma i Sverige. Så är det inte i andra länder. I Sverige är det fler personer som arbetar ihop till den trots detta ganska låga konsumtionsstandarden. Spanien skulle t ex också passera Sverige om vi gjorde en justering för att så många kvinnor yrkesarbetar i Sverige.

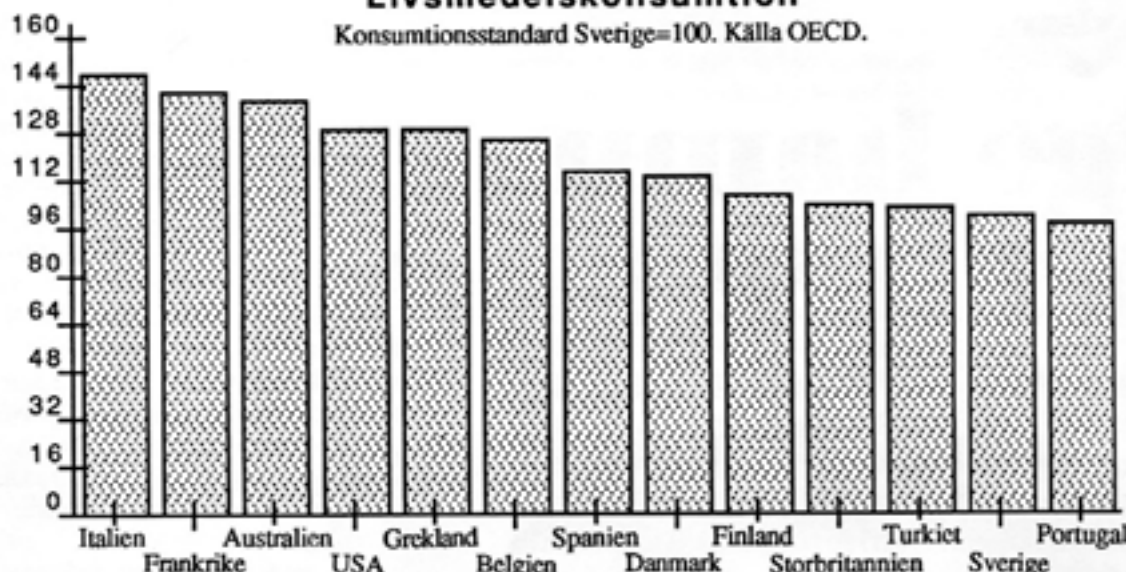
Om vi istället för att titta på konsumtionen per invånare granskar löneutvecklingen per arbetande blir de svenska siffrorna riktigt dystra. OECD rapporterade nyligen att den svenska reallönen per timme för en industriarbetare sjunkit med 2 procent mellan 1979 och 1987. I Margaret Thatchers Storbritannien har den ökat med 24 procent. Det behöver väl mot

Några siffror rörande den arbetstid (timmar och minuter) som krävs för att en industriarbetare skall kunna köpa vissa produkter

Land	i kg griskött	1 kg bröd	1 kostym	1 färg-TV	1 kylskåp
Australien	33	9	30.30	84.00	63.00
Kanada	23	6	19.15	55.00	85.00
Finland	1.05	17	34.45	87.00	41.00
Frankrike	52	16	52.30	148.00	82.00
Västtyskland	42	12	21.30	100.00	36.00
Storbritannien	51	11	19.30	62.00	25.00
Grekland	1.06	14	59.45	321.00	220.00
Italien	1.09	41	45.45	137.00	57.00
Japan	47	15	35.45	85.00	115.00
Spanien	41	14	53.45	157.00	62.00
Sverige	1.11	24	26.45	94.00	84.00
Schweiz	1.26	13	18.30	?	?
USA	21	8	13.45	39	24

Livsmedelskonsumtion

Konsumtionsstandard Sverige=100. Källa OECD.

den bakgrunden knappast råda något tvivel om att Margaret Thatcher för en mer arbetarvänlig politik än Olof Palme/Ingvar Carlsson någonsin förmått.

Näringslivets ekonomifakta har gjort en sammanställning över nettoinkomsten för en industriarbetare i olika länder. Då har man inte tagit hänsyn till köpkraften, vilket gör att industriarbetaren i det dyra Schweiz ser ut att få ett mycket större förprång framför industriarbetaren i det billiga Storbritannien. Men så här blir siffrorna omräknat till svenska kronor (1986):

Schweiz	134 870
Japan	120 922
USA	117 512
Kanada	105 375
Norge	99 262
Västtyskland	95 307
Danmark	87 955
Frankrike	75 541
Sverige	72 396
Storbritannien	70 295

Sverige ganska fattigt

Svenska Metallindustriarbetareförbundet håller med om beskrivningen av Sverige som ett "ganska fattigt" land. Metall gav nyligen på svenska ut en rapport från Internationella Metallarbetareförbundet. Hur lång tid behöver en genomsnittlig metallarbetare arbeta för att köpa vissa konsumtionsvaror? Man kan botanisera mycket i rapporten som innehåller över femtio sidor tabeller. Vi kan här bara ge några smakprov. Siffrorna avser behövlig arbetstid i timmar och minuter för att köpa likvärdiga produkter i de olika länderna.

Dålig matstandard

Inte minst när det gäller livsmedelskonsumtionen ligger Sverige illa till. Genom politiska styrmedel luras svensken att bo i för stora och flotta bostäder (hyrorna är kraftigt subventionerade), medan svensken samtidigt luras att äta dåligt (svenska livsmedelspriser hålls uppe på en hög nivå genom tullar och livsmedelsregleringar). De studier av livsmedelskonsumtionen som gjorts visar att Sverige hamnar på en särklassigt låg nivå. Vilket envar svensk som besökt Frankrike eller Italien själv kunnat konstatera genom att besöka första bästa livsmedelsbutik.

Nu har OECD, industriländernas samarbetsorganisation, gjort undersökningar av matstandarden i olika länder. Resultaten är nedslående för Sveriges del.

Visserligen är det naturligt att vi på grund av ett bistert klimat måste lägga ner större resurser på våra bostäder, vilket ger oss mindre över till livsmedel, men skillnaderna är mycket större än vad klimatet motiverar.

Mat – och restaurangbesök (för att inte tala om spriten naturligtvis) – är extremt dyra i Sverige. Kapitalvaror och en del andra varor kan vi få till internationellt jämförbara priser – för där har vi en öppen marknad och frihandel. På livsmedelsidan är handeln strängt reglerad.

Svenskarna använder istället för på livsmedel sina resurser till bostäder. Men också till tjänster som sjukvård, barnomsorg och kultur. Områden där staten spenderar runt av skattebetalarnas pengar. Är det förresten någon som tycker att vi därför har ett rikare kulturliv än Österrike, Italien eller Frankrike?

När det gäller livsmedelsstandarden är det av industriländerna bara Portugal som ligger sämre till än Sverige. Även turkarna har råd att satsa på bättre mat än svenskarna! Vilket de naturligtvis får göra genom att satsa en större del av sina samlade ganska låga inkomster. Slutsatsen från OECD är entydig: genomsnittsturken äter något bättre än genomsnittssvensken. I länder med matkultur – eller ett effektivt jordbruk – är livsmedelsstandarden mycket

högre än i Sverige. Italien, Frankrike, Australien, USA och Grekland är några exempel.

Om man ser till livsmedelsstandarden i stort ligger Sverige på 77 procent av USAs nivå, 80 procent av det genomsnittliga EGs nivå – och bara 68 procent av Italiens nivå! Det är särskilt köttkonsumtionen som är låg – mindre än hälften av av USAs och ganska precis hälften av EGs nivå. För grönsaker når vi upp till 60 procent av USAs och EGs nivå.

Också på klädsidan ligger vi dåligt till. Svensk klädkonsumtion ligger på 50 procent av den amerikanska nivån och också åtskilligt under EG-genomsnittet. Trots att klimatet borde få oss att köpa mer och dyrare kläder. De hittillsvarande restriktionerna på textilimporten har uppenbarligen medverkat till en låg svensk klästandard.

Dålig standard på kollektiva tjänster!

Nu gör måhända någon kommentaren att Sverige istället spenderar sina pengar på kollektiva tjänster. Men det är fel! Om man tittar på renodlat kollektiva tjänster – polis, försvar, offentlig förvaltning osv ligger Sverige på mindre än halva USAs nivå och cirka 20 procent under EG! När det gäller offentligt betalda privata tjänster är bilden en helt annan. Sverige toppar den internationella ligan när det gäller sådan konsumtion – tidningar som ingen vill läsa (presstödd), teaterföreställningar som ingen vill besöka till kostnadsbärande priser, idrottsanläggningar som kan utnyttjas gratis osv.

Carl G. Holm

SVERIGE-NYTT

Contras notisavdelning har sammanställts av Carl G. Holm. Den innehåller sammanfattningar och kommentarer till händelser i världen. De källor som refereras är inte direkt citerade, utan texten är sammanfattningar av originalkällan, försvitt inte annat markerats med citationstecken.

Fiasko för lokaliseringspolitiken

Statens industriverk har undersökt de företag som fick lokaliseringsstöd 1983. Det var de företag som enligt statens mening skulle stå för tillväxten av sysselsättningen i de eftersatta delarna av landet. Innan beslut om stöd fattas utreds ärendet grundligt i den statliga byråkratin. Bara "livskraftiga" projekt ska få stöd. 70 procent av de företag som fick stöd 1983 har redan efter fem år gått i konkurs. 15 procent av stödet gick till företag som nu bedöms som "sviktande" och bara 15 procent gick till företag som bedömdes som framgångsrika 1988. Gissningsvis gjorde bankerna ute i glesbygden bättre bedömningar av vilka företag som var värda att satsa på än Arbetsmarknadsstyrelsen i Solna.

Sovjet in i EG

Peter Wallenberg, bl a ordförande i Industriförbundet, uttalade sig nyligen om det officiella Sveriges engagemang i EG-frågan för den tyska affärstidningen *Capital*. Wallenberg sa: "Vem blir först att vinna medlemskap i EG - Sverige eller Sovjetunionen?"

Halv miljard i (s)-propaganda

Timbro har räknat ut vad socialdemokraterna och deras allierade satsade i valkampanjen. Slutsumman närmar sig en halv miljard kronor! Det centrala reklamkontot uppgick till 40 miljoner kronor, men därtill kom de lokala (s)-organisationerna som satsade dubbelt så mycket. Timbro räknar vidare med att insatsen från LO och de fackliga förtroendemännen kan uppskattas till 200 miljoner kronor, huvudsakligen löne-kostnader. Övriga kostnader uppskattas till 165 miljoner kronor, varvid slutsumman blir 485 miljoner!

Därtill kommer sidoorganisationer typ Hyresgästernas riksförbund. Detta delade över hela landet veckan innan valet ut demagogiska flygblad som hotade med 12.000 kronor/år i hyreshöjning om folkpartiets förslag på bostadsområdet drevs igenom. Det var ett räkneexempel som förbundet flöt fram avseende Stockholms innerstad. Där hyorna på välbelägna lägenheter redan idag ligger tusenlappen/månad under vad andra hyresgäster får betala för liknande lägenheter ett par mil från Stockholms centrum! Sakligt sett ett mycket modest förslag alltså. Men flygbladet utformades naturligtvis inte på det sättet, och det delades ut också i en rad småstäder i landet, där en fri hyresmarknad bara skulle leda till hyressänkningar. Vilket naturligtvis inget sas om.

Stockholm satsar miljoner på miljöfarlig reklam

Runt infarterna till Stockholm har något som kallas Stockholms Trafiksäkerhetsförening satt upp stortavlor som bl a uppmanar bilister att stanna för att släppa fram fotgängare. Att stanna och accelerera igen är med modern katalysatorrenningsteknik det enda körsätt som förorsakar mätbara

luftföroreningar. Stockholms Trafiksäkerhetsförening finansieras av skattebetalarna. Föreningen fick enligt senaste verksamhetsberättelsen över 3 miljoner kronor i bidrag från Stockholms stad. Ordförande i den miljöfarliga föreningen är borgarrådet Lennart Rydberg (fp).

EG avstår från Stockholmsambassad

Sverige är inte tillräckligt intresserat av EG för att vi skall öppna ett kontor i Stockholm, låter tjänstemän i EG-kvarteret i Bryssel förstå. 1987 öppnades ett kontor i Oslo och Stockholm ansågs stå på tur. Men nu blir det andra orter som prioriteras eftersom Sverige visar ett så stort ointresse. Istället för Stockholm blir det Söul i Korea och Montevideo i Uruguay som får kontor!
(Veckans Affärer)

Inga marknadsundersökningar

Svenska företag satsade förra året mer än 200 miljoner kronor på marknadsundersökningar, studier för att ta reda på vad kunderna vill ha, det viktigaste redskapet för en framgångsrik kapitalist i ett marknadsekonomiskt system.

Hela den offentliga sektorn - som tar hand om mer än hälften av bruttonationalprodukten och själv står för en tredjedel av den samlade konsumtionen i landet - satsade bara drygt 20 miljoner kronor på marknadsundersökningar. Det är uppen-

bart att politikerna själva anser sig veta vad medborgarna vill ha. Tvål- och spaghettdirektörer har en betydligt mer ödmjuk inställning till sin egen förträfflighet att bedöma vad som är den enda riktiga folktvålen och den enda riktiga folkpastan.

(Tidskriften *Ledarskap*)

Privatisering minskade kostnaderna med tre fjärdedelar

Landstinget i Stockholm kontrakterade för några år sedan ut fem vårdcentraler till Psoriasisförbundets länsavdelning. Förbundet organiserade om verksamheten, förlängde öppettiden från klockan tolv(!) till klockan tjugo och införde dessutom ett system där ingen tidsbeställning behövs. Vårdcentralerna ger vård som möjliggör för psoriasissjuka att leva ett mer normalt liv. Vid den tidpunkt då verksamheten överfördes från landstinget var 40 procent av de intagna på sjukhusens hudavdelningar psoriasissjuka. Idag är det mycket sällsynt att psoriasissjuka över huvud taget behöver vårdas på sjukhus!

Kostnaderna för landstinget har minskat från 400 kronor till 112 kronor per besök sedan privatiseringen. Samtidigt har personalen fått högre löner! Nyckeln till framgångarna är decentralisering och resultatansvar. Inga centrala politiska nämnder skall efter månaders remissbehandling fatta beslut i struntfrågor. Besluten fattas direkt på platsen av den ansvariga personalen. Verksamheten har sextio anställda och klarar av 90 000 behandlingar per år.

(*Dagens Industri*)

Invandrarna måste leva på det sociala – och protesterar!

Svensk industri skriker efter arbetskraft. I flyktningförläggningar runt om i landet sitter tusentals flyktingar och spelar kort – myndigheterna förbjuder dem att arbeta! (Sysslösheten bryter ner flyktingarnas självkänsla och när de sent omsider i bästa fall får arbetstillstånd är både deras arbetsförmåga och mentala balans i gungning). För några månader sedan fotvandrade tre flyktingar (från Ungern, Estland och Rumänien) från Hålahult till Norrköping (och invandrarverket), en sträcka på tretton mil. De bar plakat som "Vi vill inte leva på er – vi vill arbeta" och "Jag vill inte bli försörjd på svenskarnas skatter". På Invan-

drarverket är man naturligtvis inte intresserad av att folk skall göra rätt för sig. Där ser man hellre att folk spelar kort så att de sedan kan sysselsätta andra ämbetsverk när de sedan behöver psykisk vård.

När svensk ekonomi blomstrade på 1950- och 1960-talen värvades tiotusentals arbetare från Sydeuropa till Sverige. Idag är det inte många som söker sig till Sverige. Första halvåret 1988 inkom sammanlagt endast 99 ansökningar om permanent uppehållstillstånd. Sverige är inte populärt. Bara flyktingar som inte har något val söker sig numera till Sverige.

I Australien (som snart har dubbelt så många invånare som Sverige) har man nyligen föreslagit en ökning av antalet invandrare från 132 000 till 150 000. Två tredjedelar av invandrarna skall vara "arbetskraftsinvandring" – den siffra som i Sverige motsvaras av 99 på ett halvår!

Bara Japan värre än Sverige

OECD, industriländernas samarbetsorganisation, har nyligen gjort en studie av jordbrukssubventionerna i olika länder. I studien hade man räknat ut hur stor andel av jordbrukarnas inkomster som kommer från subventioner. I Japan var det 68,9 (!) procent. I Sverige 44,6, genomsnittligt i EG 40,0, i det effektiva USA 28,2 och i jordbrukslandet Australien bara 14,5 procent. Siffrorna avser perioden 1984-1986.

Nya domstolar fiasko

I den (framgångsrika) socialdemokratiska strategin för att underminera de borgerliga regeringarna låg kamp mot den "ekonomiska brottsligheten". Ekonomiska brott har i alla tider varit juristernas ord för stöld, rån, bedrägeri osv, dvs huvudsakligen brott som riktar sig mot privatpersoner. Nu blev ordet "ekonomisk brottslighet" plötsligt socialiserat, till att bli något som inte alls hade med ekonomiska brott att göra, utan enbart omfattade sådant som riktade sig mot staten. Det antogs att det mest var personer med borgerliga sympatier som begick den nya ekonomiska brottsligheten, medan de klassiska ekonomiska brotten ofta begås av socialister.

I den stora offensiven ingick ett program mot den ekonomiska brottsligheten, som till en del drevs igenom redan under den borgerliga tiden, men som till en del drevs igenom först därefter. Ett av slagnumren var inrättandet av särskilda "Eko-domstolar", som skulle ta hand om ekonomiska

brott. Vanliga tingsrätter skulle inte vara betrodda med sådana mål, som bara fick handläggas av särskilt kvalificerade domstolar. Vid genomförandet tänkte man sig att 500 processer om året skulle drivas enligt den nya ordningen. Hans-Gunnar Axberger vid Brottsförebyggande rådet, BRÅ, har nu rapporterat att under de två första åren som de nya reglerna var i kraft hanterades två (2) mål enligt den nya lagen.

Den bästa av världar

De statliga företagen lever i den bästa av världar konstaterar Riksdagens revisorer och föreslår ändring på tingens ordning. När ett statligt företag går med förlust brukar regering och riksdag skjuta till pengar. De pengarna är kapitaltillskott och naturligtvis skattefria. Företaget har dock kvar sina redovisade förluster och kan dra av dem mot vinster som uppkommer under de närmaste sex åren. Antingen genom att företaget går med vinst – eller genom att man säljer förlustavdragen till någon annan. Riksdagens revisorer tycker att det är fel att de statliga företagen skall ha dubbla möjligheter att kompensera sig för förluster och föreslår alltså ändring. Riksdagen skickade ärendet vidare till en statlig utredning.

Struntar i rättssäkerheten

Den parlamentariska kommission som utrett spaningarna efter Olof Palmes mördare kommer med för rättssäkerheten förödande kommentarer och förslag. Kommissionen föreslår att telefonavlyssning skall få ske på ännu lösare boliner än idag. "Förväntningarna av bevisvärdet behöver inte heller sättas särskilt högt" säger kommissionen och klämmer i med ett förslag att inte enbart misstanke om vissa allvarliga brott skall ge rätt till telefonavlyssning, utan också försök, förberedelse och stämpling till brott. Är brottet tillräckligt allvarligt skall man inte behöva ta så allvarligt på reglerna. Polisen skall dessutom få fri rätt att använda "överskottsinformation".

LO – Sveriges makthavare nr 1

I en opinionsundersökning som IMU gjort räknade 73 procent av de tillfrågade LO till en av landets fem viktigaste makthavare. God tvåa kom socialdemokratiska partiet med 70 procent.

UTLANDS-NYTT

Syrien i Libanon

I anslutning till artikeln i *Contra* nr 5 1988 om Syriens diktator Hafez Assad, är det viktigt att upplysa att Syrien idag har 25000 soldater i det krigshärjade Libanon, där syrierna stödjer olika milisgrupper, allteftersom det tjänar syriska intressen. Syrien ockuperar i praktiken största delen av norra och östra Libanon och utövar också press mot de kristna kärnområdena runt Öst-Beirut. Syrien har också motarbetat president Amin Gemayels ansträngningar att begränsa syriernas makt och inflytande i Libanon. Det är därför viktigt att kräva ett villkorslöst syriskt tillbakadragande från Libanon.

Nils Tore Gjerde

Nej till personnummer

Den japanske premiärministern Noboru Takeshita satte nyligen stopp för skattemyndigheternas planer att numrera alla skattebetalare som en åtgärd för att komma till rätta med skattesmitare. Takeshita förklarade att en sådan numrering skulle innebära problem att upprätthålla den personliga integriteten.

Noshörningspartiet

fick över 100 000 röster i det senaste kanadensiska valet. På programmet står bl a att ersätta kloreringen av dricksvattnet med anabola steroider, så att "Kanada blir det starkaste landet i världen". Vem tror ni att Ben Johnson röstade på?

Säldöden

Populistiska miljöpolitiker har kopplat säldöden till miljöstörningar. Socialdemokraterna slog t o m mynt av sälarna genom att göra valaffischer av sälarnas tragiska öde. Som vi kunde berätta i förra numret av *Contra* har döda sälarna hittats i mellersta Norge, där det inte alls finns några mätbara mängder av de miljögifter som det talats om som bovar i samband med säldöden.

Den direkta orsaken till sälarnas död har så småningom identifierats som ett virus. Liknande epidemier har tidigare drabbat sälkolonierna i världen. 1980 dog ungefär 450 säl i en epidemi utanför New Eng-

land i USA. Och 1955 härjade en epidemi i vattnen utanför Antarktis, som – åtminstone då – var helt fritt från miljöföroreningar. Till saken hör att vattenvårdsmyndigheterna – när det inte talas om säl – menar att Nordsjön är betydligt renare idag än vad den varit tidigare. Enligt Trent Water Authority dumpar kuststaterna vid Nordsjön idag bara hälften så mycket industriavfall som 1980. Nordsjön är friskare idag än tidigare!

Myter slås ihjäl

En populär myt på vänsterkanten är att förkortad arbetstid skulle leda till att fler jobb skapas. På något sätt skulle det bara finnas en begränsad mängd arbetstimmar i samhället för alla att dela på. Västyska Metall har drivit myten, liksom danska LO. Dessa organisationer har genomdrivit avtal om förkortad arbetstid i tron att det skulle bli fler jobb. Danskarna är först att inse sina misstag. I september 1988 sänktes arbetstiden från 39 till 38 timmar per vecka, varefter den danska arbetslösheten ökade. Företagen, som antogs betala lika mycket för 38 som för tidigare 39 timmars arbete, hade inte råd utan minskade sin personal. Nu försöker danska arbetsgivareföreningen ändra på det avtal som talar om 37 timmars arbetsvecka 1990.

Förklaringen är enkel. Om det arbetas mindre blir produktionen mindre. Om produktionen blir mindre får löntagarna också mindre pengar att röra sig med och måste alltså konsumera mindre. Efterfrågan sjunker precis lika mycket som arbetstiden och därmed sjunker också efterfrågan på arbetskraft...

Sydafrikas krig mot kapitalismen

En av de främsta förespråkarna för fri marknadsekonomi i USA, ekonomen Walter Williams vid George Mason University, har nyligen gett ut en bok som heter *South Africa's War against Capitalism*. Boken belyser hur apartheid är ett extremt uttryck för statlig reglering av ekonomin. Apartheid förnekar inte bara medborgerliga rättigheter till svarta sydaf-

Den kände ekonomen Water Williams menar att apartheid är ett socialistiskt krig mot de kapitalistiska frihetsidealerna.

rikaner, utan också ekonomiska rättigheter. Det senare drabbar den svarta majoriteten minst lika illa som bristen på medborgerliga rättigheter.

Nytt flygplan från Taiwan

Republiken Kina (Taiwan) har nyligen sälat sig till de få länder som tagit fram ett avancerat militärt jetplan. USA, England, Frankrike, Sovjet, Sverige och Israel har hittills varit ensamma om det. Utvecklingsarbetet igångsattes sedan det framkommit att kineserna inte kunde få fram pålitliga leverantörer av flygplan. Man försökte bl a köpa svenska Viggen-plan, utan framgång. Nu har man alltså tagit fram ett eget flygplan, som säkert blir intressant för åtskilliga länder som nekas att köpa från Sverige... Flygplanet har utvecklats av Chungshans institut för vetenskap och teknologi och har en rad amerikanska företag som leverantörer, bl a Bendix och General Electric.

Årets man i Sydafrika – svart!

Varje år utser den inflytelserika sydafrikanska tidningen *Financial Mail* "Årets man". Utnämningen har betydligt bättre renommé än Rapports utnämningar av Hans Holmér och Refaat el-Sayed till "Årets svensk". Det förtjänar att noteras att *Financial Mail* nu för första gången valt en svart man till "Årets man" – Mangosuthu Buthelezi, ledaren för Zulu-folket och den största av alla svarta politiska organisationer i Sydafrika – Inkatha, som har 1,2 miljoner medlemmar. Buthelezi är lika principfast motståndare mot apartheid som mot den av Sverige uppbackade kommunistinfluerade organisationen ANC.

När Buthelezi för en tid sedan besökte

Omslaget på det nummer av Financial Mail där Mangosuthu Buthelezi utses till "Årets man" i Sydafrika

Västtyskland togs han emot av förbundskansler Helmut Kohl. I England har han träffat Margaret Thatcher och i USA Ronald Reagan. Till Sverige skulle han – med invandrarverkets och regeringens nuvarande politik – knappt ens få visum.

När Buthelezi intervjuades av den tyska tidskriften *Deutschland Magazin* (som står CSU nära) förklarade han bl a: "Den som i Europa eller Amerika förespråkar sanktioner eller bojkott mot Sydafrika kan göra det för att låtsas botgöra sitt eget koloniala förflytna, men han skall inte låtsas göra det för att hjälpa de svarta i Sydafrika. För sanktioner betyder ekonomisk tillbakagång och ekonomisk tillbakagång betyder nöd och hunger för hundratusentals människor, vilket leder till våld och blodsutgjutelse."

(*Deutschland Magazin*)

Norge som Östeuropa – på 1960-talet

Det tycker förre norske statsministern (1965-1971) Per Borten (Senterpartiet) när han konfronteras med uppgifter om den norska säkerhetspolisens verksamhet, sådana de presenterats i en memoarbok (*Dagbok fra Kongens råd*) av Jens Haugland, som i många år var justitieminister i en Arbeiderpartiregering. Haugland beskriver utförligt hur Övervakningspolitiet (norska motsvarigheten till SÄPO) hade mycket nära kontakter med Arbeider-

partiet – alltså med partiet och inte regeringen! Borten medverkade till att avsätta chefen för Övervakningspolitiet, Asbjørn Bryhn, 1966. Bryhn hade direkt samarbetat med Arbeiderpartiets partisekreterare Haakon Lie (som inte hade något statligt uppdrag) och t o m låtit arrestera Ingeborg Lygren, sekreteraren till den militära underrättelsetjänstens chef, som "sovjetisk spion", en anklagelse som saknade grund.

(*Göteborgs-Posten*)

Terror i Afghanistan

16 åldringar kastades ut ur en helikopter på tio meters höjd i Afghanistans Nangarhar-provins för en tid sedan. Elva av dem sköts till döds av "skjutglada" soldater, medan de föll till marken. Fem klarade sig märkligt nog. Alla var försedda med handbojor när de kastades ur helikoptern. Händelsen har beskrivits i en rapport upprättad av professor Felix Ermacora på uppdrag av FN:s kommission för de mänskliga rättigheterna.

(*Nemzetör, München*)

Laos exporterar heroin

Det kommunistiska Laos exporterar stora kvantiteter heroin via Sovjetunionen till missbrukare i Väst. Vietnam bistår laoterna i denna verksamhet. Generalsekreteraren i Thailands Nationella säkerhetsråd, Prasong, har angett lokaliseringen för två heroinraffinaderier i Laos. En officiell resolution från Laos' Revolutionära Folkparti (kommunistpartiet) har angett opium som en av Laos' främsta exportprodukter. Opiet odlas på statliga jordbruk och produktionen uppskattas till mellan 50 och 100 ton per år.

(*Nemzetör, München*)

Kanoner som u-hjälp

Sovjet satsar på kanoner som u-hjälp för att bygga ut sitt inflytande i Tredje världen. Gorbatsjovs maktövertagande har inte ändrat denna gamla sanning, menar en rapport som NATO i Bryssel tagit fram. 1985 levererade Sovjet vapen för ungefär 60 miljarder kronor till u-länderna. Det är en summa som motsvarar dubbla den svenska försvarsbudgeten, som ju dock bara till en liten del går till vapen. Också Rumänien, Östtyskland och Polen har svarat för betydande vapenleveranser.

En speciell form av militärt bistånd är "tekniska rådgivare". Sovjet kräver ordentligt betalt för sådant bistånd – i hårdvaluta! För en tekniker kräver Sovjet minst 30 000 dollar i hårdvaluta varje år. Från Etiopien kräver man t o m betalt i hårdvaluta för de tekniker som arbetar med livsmedelstransporter till flyktinglägren.

(*Deutschland Magazin*)

Fortsatt förtryck i Nicaragua

Den nicaraguanska kommissionen för mänskliga rättigheter – en oberoende medborgarrättsorganisation – har berättat om ouppklarade politiska mord i Nicaragua. Santiago Arnoldo Ubeda Cano var medlem i Nicaraguas socialdemokratiska parti, som står i opposition mot den socialistiska regimen i Managua. Ubeda fördes bort av säkerhetsstyrkorna och hittades senare död. Zacarias Martinez Coronado var medlem i det kristdemokratiska partiet. Han arresterades i sin lägenhet, pryglades och hittades senare död. Sex sandinistpoliser sågs föra bort honom. Listan över offer för sandinisterna kan göras mycket lång.

(*Deutschland Magazin*)

DEN BESYNNERLIGA ALKOHOLPOLITIKEN

Den svenska alkoholpolitiken ligger, liksom svensk skattepolitik, i en division för sig. Enligt vad politikerna säger, går den ut på att minska alkoholkonsumtionen och leda över konsumtionen från alkoholstarkare till alkoholsvagare drycker. I verkligheten bedriver man en alkoholpolitik som verkar i *rakt motsatt* riktning.

Ett gott öl

I alla kulturländer ser bryggerinäringen det som sin uppgift att producera ett öl som tillfredsställer konsumentens smaklökar. När marknaden får fungera utan klåfingriga regleringar från politiker visar det sig att det alkoholstarkaste ölet ingalunda är det mest populära. Det vanligaste ölet är i stället det med en alkoholhalt på omkring 3,5 viktprocent, dvs ett öl av *mellanölstyp*. Det är vid denna alkoholhalt som ölets smakegenskaper bäst kommer till sin rätt. Ett alkoholsvagare öl ger en vattnigare smak, ett starkare en mindre önskvärd bismak av alkohol.

Beställer man en öl på en pub eller restaurang på kontinenten, eller i våra nordiska grannländer, får man automatiskt mellanöl. Vill man ha det alkoholstarkare exportölet får man säga till speciellt.

Så är det inte Sverige. Stick i stäv med den rådande doktrinen om att alkoholkonsumtionen ska ledas över från starkare till svagare drycker – dvs att den totala konsumtionen av alkohol ska minskas – har politikerna sett till att *starkölet* är det praktiskt taget allena rådande ölet. Till nackdel både för den skolknykterheten och ölkonsumenternas smaklökar.

Mellanölsdebatten

Bakgrunden till detta förhållande är sjuttioalets hysteriska mellanölsdebatt. När mellanölet introducerades, den 1 oktober 1965, betraktades det av många som ett framsteg. Tio år efter motbokens avskaffande, tio efter införandet av det tidigare

förbjudna starkölet, ansåg man att det var dags att ta ett ytterligare steg mot mer kontinentala vanor.

Med tiden kom dock mellanölet, i somliga grupper, att alltmer betraktas som roten till allt ont. Det var snart ingen hejd på vilka mänskliga och sociala tragedier som mellanölet påstods förorsaka – allt ifrån ungdomsbrottslighet till skilsmässor och hustrumisshandel. Samma moralens väktare som nu – med identiska argument(!) – driver frågan om videocensur var också de som låg bakom kampen mot mellanölet.

Att mellanölets avskaffande knappast gjorde vårt land till något friden rike, verkar dock inte stämma mellanölets motståndare till eftertanke. Trots att de företeelser som man skyllde mellanölet för ökat drastiskt sedan mellanölet förbjöds.

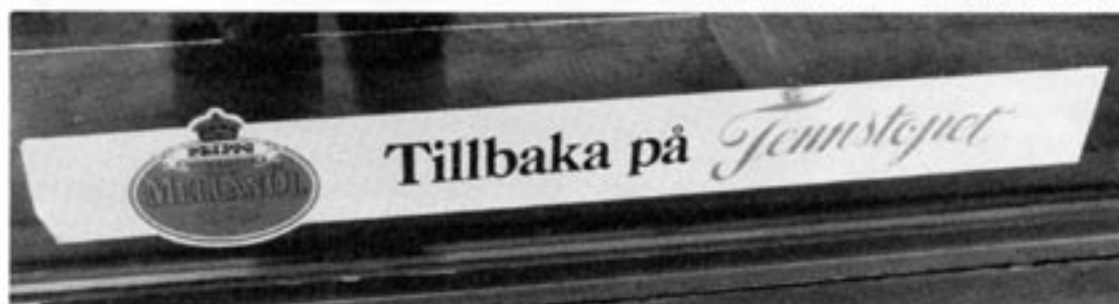
Mellanölets motståndare kan dock

omröstningen 1976 fick mellanölets motståndare någon egen majoritet, men med hjälp av 23 nedlagda röster från Sossarna, Folkpartiet, och Kommunisterna, lyckades man "baxa" igenom beslutet att mellanölet skulle förbjudas.

Den 1 juli 1977 var mellanölets saga all – åtminstone för den omgången. Samtidigt visade en SIFO-undersökning, beställd av Svenska Bryggerföreningen, att 74 procent av svenska folket ville ha kvar mellanölet...

Tabubelagt

Våren 1987 introducerade tre av Sveriges bryggerier, Pripps, Falcon, och det privata Spendrups, åter mellanöl. Den här gången bara för försäljning på Systembolaget, samt på restauranger med starkölsrättigheter. Något lagligt hinder mot detta finns inte, och har de facto inte heller

Om mellanölet återinfördes som skatteklass skulle många gå över från starköl till mellanöl. Nu är det i stället konsumtionen av det betydligt starkare starkölet som ökar.

knappast anklagas för att ha legat på lat-sidan. Den första riksdagsmotionen mot mellanölet kom redan under våren 1965, dvs månader innan ölet överhuvudtaget fanns ute i affärerna!

Den första spiken i mellanölets kista slogs 1972, då de riksdagsledamöter som ville behålla mellanölet vann en omröstning, om mellanölets vara eller icke vara, med knappa sex röster. Inte heller vid

funnits. Utländska ölmärken av mellanölstyp har även efter juli 1977 funnits på Systembolaget, men då kallats för *starköl*. Ölet måste också klassas och beskattas som starköl – trots att mellanölet ligger närmare "folkölet" i alkoholstyrka än starkölet.

Det nya är att man nu åter vågar antyda att det faktiskt rör sig om mellanöl. Beteckningen mellanöl är dock fortfarande

tabubelagd. Bryggerierna har därför valt att hitta på fantasifulla namn på sina produkter. För att leda tanken åt rätt håll har man använt namn som "3 1/2", och "Original '65". Skrattretande nog går det bra att beskriva ölet som "liknande mellanöl". Bara man inte påstår att ölet *är* mellanöl, vilket ju i själva verket är precis vad det är. Ett annat uttryck som förekommer är "starköl med lägre alkoholhalt".

Eftersom mellanölet beskattas som det betydligt starkare starkölet, och därigenom får samma höga pris. I år dock det nygamla ölet knappast bli någon försäljningssuccé. Systembolaget har t o m valt sätta priset på mellanölet *högre* än på de billigaste starkölsmärkena. Beskattningen av mellanölet motverkar därmed den rådande doktrinen om att konsumtionen ska styras från starkare till svagare alkoholdrycker.

Starkölet

Nu är det inte bara mellanölet som missgynnas skattemässigt. Samma brist på logik drabbar även starkölet, som behandlas styvmoderligt i förhållande till det två till tre gånger så alkoholstarka vinet, det vin som, av någon anledning, kallas *lättvin*.

Den 1 april i år höjdes skatten på starköl med 21 procent, från 7:85 till 9:50 per liter. Det innebär en prishöjning för konsumenten med tio procent. Priset på starksprit höjdes samtidigt med bara fem procent. Skatten på vin höjdes inte alls. Redan tidigare var starkölet kraftigare beskattat, i förhållande till sitt alkohol-innehåll, än vin.

Att jämföra alkoholskatten på olika drycker är inte helt okomplicerat. Den består dels av en grundavgift, dels av en procentuell avgift som beräknas på systembolagets försäljningspris, exklusive moms. Ett bra jämförelsemått är dock beskattningen per volymprocent alkohol, vilket man kan få fram genom att "räkna baklänges" med priset i Systembolagets prislista som utgångspunkt. Eftersom

alkoholskatten alltid beräknas *per liter* är det samma sak att ange skatten per volymprocent som att ange skatten per centiliter alkohol.

Man finner då att den lägst beskattade drycken är lättvin med en alkoholhalt på högst sju volymprocent. Lättvin med högst sju procents alkoholstyrka är en ny skatteklass som införts i år, samtidigt som Systembolaget lanserat sitt nya svagare lättvin, där alkoholen delvis är borttagen. Alkoholskatten är där 1:36 per volymprocent.

Det är vid en alkoholhalt på cirka 3,5 viktprocent som ölets smakegenskaper bäst kommer till sin rätt. (Annonser från 1976.)

Det är ju i och för sig inte förvånande att det svagaste vinet också har den lägsta beskattningen. Men logiken håller bara så länge man enbart tittar på varugruppen vin. Annorlunda blir bilden när man jämför vin med öl. Starkölet beskattas nämligen med 1:70 per volymprocent. Trots att starkölet bara har en styrka på 4,5 viktprocent, vilket motsvarar 5,6 volymprocent, är beskattningen alltså 25 procent *högre* än den som gäller det nya lättvinet.

Även det *vanliga* lättvinet är lägre beskattat än starkölet. Skatten på det billi-

gaste vinsorterna, typ *Beyaz* eller *Vino Tinto*, är 1:42 per volymprocent – fortfarande betydligt lägre än på starkölet. Och ändå är detta vin dubbelt så alkoholstarkt som starköl.

Man får faktiskt gå till det drygt tre gånger så starka *Dessertvinet* för att finna en beskattning som ligger i nivå med starkölets. Systembolagets *Dessertvin* har en alkoholhalt på arton volymprocent. Skatten är där 1:78 per volymprocent, obetydligt högre än skatten på starköl.

Anledningen till att man infört en ny skatteklass på vin med lägre alkoholhalt är givetvis att man vill använda priset för att om möjligt minska konsumtionen av alkohol. Rimligt vore att samma tankegångar även applicerades på öl. Men så är ingalunda fallet. Tvärtom, är mellanölet – systembolagets alkoholsvagaste dryck – den dryck som, näst ren sprit, beskattas hårdast! Skatten per volymprocent är för mellanölet hela 2:17. För *Renat* är skatten 2:58 per volymprocent. Skillnaden i skatt per volymprocent mellan *Renat* och mellanöl är bara tjugo procent till mellanölets fövor, medan skillnaden i alkoholstyrka är 820 procent!

Alkoholdrycker hör till de varor som är i särklass minst känsliga för prishöjningar. Även en stor höjning påverkar på sikt konsumtionen mycket litet. Man bör därför skilja på de orsaker som politikerna anger som skäl till höjning av alkoholskatten och det verkliga skälet, dvs att dra in ytterligare pengar till statskassan.

Men de prissignaler som politikerna ger oss konsumenter är otvetydiga. Konsumtionen styrs från mellanöl till starköl, och från starköl till vin och sprit. Vårens skattehöjning förstärker bara den bilden.

Till den svenska alkoholpolitikens absurditeter hör också att allt öl som är starkare än 4,5 viktprocent är förbjudet i Sverige – trots att även det alkoholstarkaste utländska ölet är *svagare* än lättvin.

Dryck	Skatt/liter	Alkoholhalt	Skatt/cl alkohol
Renat	103:20	40,0%	2:58
Mellanöl	9:50	4,4%	2:17
Dessertvin	32:05	18,0%	1:78
Starköl	9:50	5,6%	1:70
Lättvin	15.65	11,0%	1:42
Lättvin	9:50	7,0%	1:36

I förhållande till sitt alkoholnehåll är öl, i synnerhet mellanöl, kraftigt överbeskattat.

Restaurangspriten.

Var anser då svenska politiker att alkohol bör konsumeras? Frågar vi dem, kanske de börjar prata om någon trevlig restaurang. Men tittar vi i stället på de lagar man skapat blir svaret ett annat.

Svenska restaurangers priser på alkoholdrycker torde vara de högsta i världen, möjligen med undantag för någon lönnkrog i arabvärlden, där ju alkohol är totalförbjuden, eller någon restaurang på norska landsbygden. Det beror inte på ogina krögare. I stället är en av orsakerna till de höga priserna att krögarna, i motsats till vad som gäller alla andra varor, måste betala konsumentpris för de alkoholdrycker han köper in från Systembolaget. Det gör att priserna på alkoholdrycker, även med måttliga påslag, blir mycket höga.

En annan orsak att det i Sverige endast är tillåtet att servera alkoholdrycker för den som bedriver restaurangverksamhet. Att öppna en drinkbar, eller en pub, med ingen eller endast begränsad matservice, är förbjudet. Lika så att bedriva discotekverksamhet och tillhandahålla alkoholdrycker, men inte mat. Självfallet driver detta upp kostnaderna. Det är mycket dyrt att hålla igång ett komplett restaurangkök framemot småtimmarna. Någonstans måste pengarna tas, och det blir givetvis det minst priskänsliga varuslaget som får ta stöten, dvs alkoholdryckerna. Belastades i stället matpriserna, och omsättningen av mat sjönk, skulle stället riskera att förlora sin karaktär av restaurang, och då vore tillståndet att servera alkohol i fara.

Nu förekommer det i praktiken även mer pub-liknande serveringstillfällen, åtminstone i de större städerna, men många av dem lever farligt och skulle råka illa ut vid en närmare granskning. Även bärer placerade i hotell, eller i omedelbar anslutning till en restaurang, befinner sig i riskzonen. Så tvingades t ex det av RESO drivna hotell-

och restaurangkomplexet *Portalen*, i Jönköping, stänga sin "amerika-bar", eftersom den "bidrog till en olämplig fördelning mellan mat- och spritkonsumtion".

Sett ur nykterhetssynpunkt måste det vara att föredra att konsumtionen sker på pubar eller restauranger, under gemytliga former och social kontroll. Den som uppträder stökigt på en pub blir inte serverad, i grava fall blir han t o m utkastad. Många av de negativa sidor av bruket av alkohol som vi läser om i pressen skulle minska om en större andel av alkoholkonsumtionen, *än nuvarande två procent, skedde på sådant sätt. Det skulle bli färre lägenhetsbråk och fall av hustrumisshandel.

Om restaurangägarna fick en skällig mängdrabatt på sina inköp från Systembolaget, och om de förläggade bestämmelserna om restaurangverksamhet slopades, skulle fler få råd att gå på restaurang. Och går fler på restaurang leder detta till att prisnivån sänks ytterligare, de fasta kostnaderna kan slås ut på fler gäster. Det är en utveckling som inte bara skulle gynna krögarna, utan faktiskt också folknykterheten!

Lördagsstängningen

Lördagsstängningen av Systembolaget är en annan av den svenska alkoholpolitikens mysterier. Det är lätt att förstå försäljningspersonalens önskemål om att vara ledig på lördagarna, men detta kan knappast få vara avgörande för hur alkoholpolitiken ska bedrivas.

När man hävdar att alkoholkonsumtionen minskat p g a lördagsstängningen, tar man inte hänsyn till bland vilka grupper som konsumtionen minskat. Det primära måste ju vara att konsumtionen minskar bland de som har alkoholproblem. Om "medelsvensson" dricker någon flaska vin mer eller mindre per månad ger detta kanske en vacker statistik, men för övrigt är det

tämligen betydelselöst. Alkoholkonsumtionen per capita är därför inte särskilt intressant, inget bra kriterium på utvecklingen av alkoholskador och andra problem som överdriven alkoholkonsumtion för med sig.

De som minst berörs av lördagsstängningen är ju "socialfallen", de som p g a sin alkoholkonsumtion inte räknas som arbetsföra. De har ju all tid i världen att köpa sin sprit - på vilka tider som helst. I stället innebär de reducerade öppettiderna en olägenhet för normalkonsumenten som har ett arbete att sköta, och som därför kanske tvingas hoppa över lunchen för att kunna handla alkoholdrycker. Den nationalekonomiska betydelsen av all den arbetstid som går till spillo när folk förlänger sin lunch, eller går hem tidigare, för att hinna till Systembolaget, får inte heller underskattas.

Till de ekonomiska realiteterna hör att

Starksprit och mellanöl är de två drycker som är hårdast beskattade!

det, när en vara är förbjuden, alltid uppstår en svart marknad. För en attraktiv vara som alkohol räcker det om förbudet gäller vissa dagar för att den svarta marknaden ska uppstå. Därför är det för den alkoholiserade sällan några svårigheter att få tag på alkohol, även lördagar och söndagar. Det är bara priset som blir ett helt annat.

De mer väletablerade spritlangarna tar emot beställning på telefon, för omgående leverans. Andra, av sämre social ställning, säljer sina varor i parker eller på torg.

För spritlangarna har naturligtvis lördagsstängningen kommit som en skänk från ovan. Deras marknad har ju i praktiken nästan fördubblats. Med ett påslag på minst

100 procent på Systembolagets pris, blir verksamheten till ett lönsamt extraknäck. För alkoholisten, å andra sidan, gäller i stället att hans ekonomi blir än mer fördärvad än vad den skulle bli om han kunde handla på Systembolaget. För honom är efterfrågan på alkohol konstant – helt oavsett priset – till dess att hans sista krona har gått åt.

En annan allvarlig invändning mot lördagsstängningen är att människor med alkoholproblem lätt förleds att dricka mer än de annars skulle ha gjort. Den på fredagen inhandlade spriten ska ju helst räcka i

Sett ur nykterhets synpunkt är det att föredra att alkoholkonsumtionen sker på pubar och restauranger.

två dagar, så det gäller att handla ordentligt! Det krävs inte mycket fantasi för att inse att denna föresats lätt kan slå slint. All sprit går i stället åt redan på fredagskvällen, med de konsekvenser som det kan få. En inte obetydlig andel av den ökande våldsbrottsligheten har säkert sin grund i detta förhållande.

Den allra sorgligaste konsekvensen av politikernas strävan att på olika sätt göra alkoholen mer svårtillgänglig finner man dock hos de *gravt* alkoholiserade. Många av dem övergår till att inhandla sin alkohol – T-sprit – på närmaste bensinstation.

Motbokstiden

Den svenska alkoholpolitiken avviker markant från det som är vanligt i andra, jämförbara, länder. Visserligen är Dan-

mark det enda nordiska land där spritföretagningen är fri, men vad gäller villkoren för alkoholutskänkning på pubar och restauranger ligger Sverige i en division för sig.

Vilken är då orsaken till att utvecklingen i Sverige så skiljer sig från t ex den danska? Svaret finner man till stor del hos de s k folkrörelserna, som på 1800-talet växte fram i Sverige, en företeelse som är nästan okänd i Danmark.

Starka sådana rörelser var frikyrkorna och nykterhetsförbunden, båda principiella motståndare till alkohol. Båda har också haft ett stort inflytande i Riksdagen, ett inflytande som kulminerade under motbokstiden.

Nu ska man inte sticka under stol med att folknykterheten under 1800-talets slut låg på en bedrövlig nivå, med stora sociala konsekvenser. Nykterhetsrörelsernas framväxt får alltså inte beskrivas i en alltigenom helsvart dager.

Men, som ofta när politiker fattar beslut över medborgarens huvud, kom pendeln snart att slå över från en ytterlighet till en annan. Motboken, det s k Brattssystemet, innebar en betydande byråkrati och en snårskog av absurda detaljregleringar. Framförallt innebar systemet ett omyndigförklarande av en hel befolkning.

Så bestämdes t ex att en gift man skulle vara 21 år, dvs myndig, för att få motbok. Var han däremot ungarfick fick han vänta tills han fyllt 25. (Inte att undra på att giftemålsfrekvensen var så mycket större än idag...) Ransonen stod i relation till personens inkomst. För en arbetare gällde som regel en liter starksprit per månad, medan personer med höga inkomster kunde få upp till fyra liter. Vid bröllop och andra större fester kunde man, efter ansökan, få sig tilldelad en extra engångsranson på uppemot tjugo liter.

För att man skulle kunna få motbok krävdes en obefläkad vandel, och att man inte hade skatteskulder. Motboken gällde endast på hemorten, men så småningom infördes ett transportkort, för t ex handelsresande, så att de kunde handla även när de var ute på sina resor.

Vin var inte ransonerat. Anledningen till detta var helt enkelt att den breda allmänheten knappast betraktade vinet som en sällskapsdryck, som idag, utan som något för "fina" middagar. För varje inköp sattes dock en stämpel i motboken. Den som inhandlat ett större antal vinflaskor under en

månad kunde riskera att bli inkallad till den lokala systembolagsföreståndaren för att "förklara sig".

Också för restaurangerna gällde en strikt reglering av alkoholförsäljningen. Där var ransonen två snapsar och ett glas konjak till kaffet. Villkoret för utskänkning var att mat förtärdes samtidigt, en regel som gjord för att överträdas. Samma tallrikar med en allt grådaskigare pölsa kunde därför, med krögarens goda minne, vandra fram och åter mellan kök och gäster åtskilliga gånger under en kväll. För även om man var tvungen att beställa mat kunde ju ingen kräva att den verkligen förtärdes.

Frihet under ansvar

Att alkoholpolitiken i Sverige ser ut som den gör, har alltså, som så mycket annat, sina historiska orsaker. Trots allt har utvecklingen drivits mot en större frihet och ett mindre förmyndarskap. Sverige av i dag är inte detsamma som Sverige av år 1930, eller ens av 1965. Svenskarna reser mycket mer och kommer allt mer i kontakt med kontinentala vanor och värderingar. De åker på semester till Medelhavet och upptäcker att man faktiskt kan ha en avspänd attityd till det här med alkohol.

Tiden är alltså, på ett helt annat sätt än 1965, mogen för att på allvar skrota de kvarvarande restriktionerna. Det kan kanske inte kan ske över en natt, men riktningen borde kunna utstakas.

Vad det handlar om är att främja mentaliteten *frihet under ansvar*. Den som blir betraktad som en myndig person, och som känner att det förhåller sig på det viset, blir också mer rustad att ta ansvar. Det finns därför ingen anledning att tro att ett långsamt avreglerande av alkoholrestriktionerna skulle leda till några orgier i alkoholförtäring. En avdramatisering av alkoholkonsumtionen skulle i stället, med säkerhet, leda till ett måttfullare konsumtionsmönster.

Vuxna personer, som betraktas som myndiga på så många andra av livets områden, måste även ha rätt att även besluta när och var de ska inhandla och förtära alkohol. Det kan knappast vara *statens* uppgift att stå för dessa beslut. Och framförallt; det kan definitivt inte vara statens uppgift att, genom överbeskattnings av de alkoholsvagaste dryckerna, och genom andra regler, bidra till att *försämra* folknykterheten.

Anders Fjällström

PLO vill förgöra Israel!

I dagarna har PLO gjort ett indirekt erkännande av staten Israel. Uttalanden som gjorts av PLOs ledare, liksom PLOs stadgar, tyder dock på att den mer positiva hållningen till Israel snarare är taktiskt motiverad än allvarligt menad.

I mediavänsterns terminologi brukar PLO beskrivas som en "befrielseörelse" som tillvaratar palestiniernas intressen. Organisationen åtnjuter ett ansenligt stöd inte bara i arabstaterna och i östblocket, utan även i Västerlandet. Sålunda har

"PLO kommer aldrig att erkänna Israel, även om en palestinsk stat upprättas."

ledaren Yasser Arafat inbjudits av olika statsöverhuvuden som t ex Kreisky i Österrike, Suarez i Spanien och Palme i Sverige. Under ett besök i Israel i år sa utrikesminister Sten Andersson att han var djupt övertygad om att PLO vill erkänna Israel och leva i fred med detta land.

Ligger det någon grund i påståendena om PLO som den store fredsängeln? Det är en fråga som kan besvaras med

entydiga fakta.

Strax innan utrikesminister Andersson lyfte sina såta vänner till skyarna ågnade sig dessa åt att kapa en buss och ta till fånga tre av dess passagerare. Detta var blott ett blygsamt tillskott till den digra meritlistan.

Mellan 1968 och 1980 utförde PLO över 300 terroristräder. Dödsoffrens antal var 813, de skadade 1 013, och 2 755 personer hölls som gisslan. Över nittio procent av dessa var icke-israelier.

Knutpunkt för terror

Inom terrorbranschen innehar PLO en särställning. Från att ha varit en liten organisation som opererade endast mot Israel har organisationen vuxit till en knutpunkt för allsköns terrorgrupper världen över.

Förutsättningen för denna utveckling har inte minst varit finansiellt stöd – huvudsakligen från oljeproducerande arabstater. Som exempel på detta kan nämnas att Saudiarabien, som vanligen betraktas som mindre extremt, i början av 1980-talet försåg PLO med 250 miljoner dollar. PLOs totala årsinkomst uppgår till åtminstone en miljard dollar per år.

Arabiska regeringar har även tillhandahållit diplomatisk immunitet åt PLO-agenter, och utövat politiska påtryckningar

på Väst för PLOs räkning. I synnerhet Libyen och Algeriet har hjälpt till med diplomatiskt stöd, såsom förfalskade pass, vapensmuggling genom diplomatpost, och tillflyktsorter.

Den PLO-fraktion som arbetat aktivast för att etablera ett internationellt nätverk är PFLP, som till stor del finansieras av Irak. PFLPs framtidige ledare dr Wadi Haddad hade kontakter

med IRA, Bader-Meinhof, japanska Röda armén och Junta Coordinacion Revolucionaria – en paraplyorganisation för sydamerikanska revolutionärer. Han hade också nära kontakter, med ledarna i Libyen, Algeriet, Sydjemen, och Uganda under Idi Amin.

Långt före shahens fall stödde PLO Khomeini med pengar, vapen och utbildning. Som tack

I ett läge då världssopinionen allt hårdare kritiserar israelerna, vinner Arafat poäng på att indirekt erkänna Israels existens...

donerade dessa, så snart de kommit till makten, tio miljoner dollar till PLO.

Efter störtandet av Amin 1979 hittades dokument som bevisade att PLO hade hjälpt till med att utbilda Amins mördatruller och aktivt deltagit i hans ildåd.

Sovjet bakom

Under 1969 började Fatah (kärnorganisationen i PLO) att samarbeta med nynazistiska sammanslutningar. Nynazister i Belgien och Italien sålde vapen och rekryterade frivilliga. Också PFLP upptäckte nynazisterna: En f d nazistisk officer rekryterades att leda deras utbildningsläger i Basra, Irak. PLOs kontakter med nynazis-

"Fred betyder för oss utplånandet av Israel och inget annat."

tiska grupper kom snart att utsträckas till Tyskland, Spanien, Frankrike, Portugal, Schweiz, Argentina och Italien.

PLO ger utbildning åt medlemmar av andra terrororganisationer i utbyte mot att dessa ställer upp med terrordåd för deras räkning när så önskas. En NATO-rapport visade att 1979 befann sig 1 912 icke arabiska rekryter i palestinska träningsläger för militär eller ideologisk utbildning. De största grupperna bland dessa kom från Iran (580) och från Turkiet (306). Utöver dessa kom 44 från IRA, 32 från Röda brigaderna i Italien, 21 från Japan's Red Star Army. 133 var spanjorer, många av dem från det baskiska ETA. *Daily Telegraph* bekräftade den 6 juni 1980 att medlemmar av dessa organisationer får utbildning av PLO.

Bakom sig har PLO Sovjetunionen som mäktigt beskyddare. Hundratals palestinier får

avancerad terroristutbildning i Sovjetimperiet med tillhörande satellitstater. Enligt Herbert Krosney, som gjort ett TV-program om PLO för Canadian Broadcasting Corporation, uppgick dessa terroristlärlingars antal mellan 1974 till 1979 till åtminstone 1 000. I PLOs egna träningsläger finner man 700 kubanska, 1 500 sovjetiska och drygt 100 östtyska instruktörer.

Vapenleveranser från östblocket innefattar maskingevär, kulsprutepistoler, sprängladdningar, pansarvärmsvapen, luftvärmskanoner, artilleri och tom värmesökande missiler. Allt detta medger man öppet.

Arafat besöker Sovjets ambassadör i Libanon minst en gång i veckan – man har som synes mycket att diskutera.

Utplåna Israel

PLOs inriktning står alltså klar för den som är beredd att erkänna fakta. Många godtrogna iakttagare håller dock förtvivelat fast vid uppfattningen att organisationen inte är helt förkastlig. Som stöd för sina teser har man skapat teorin om "de moderata krafterna inom PLO". Än är det Arafat själv, än är det någon annan som beskrivs som moderat. Man har även sedan länge låtit påskina att PLO mjukat upp sin inställning till Israel. *New York Times* skrev t ex redan den 12 maj 1977 om "PLOs nya attityd mot Israel".

"Ingen palestinier kan tänka sig att erkänna Israel..."

Dessa "nya attityder" har dock visat sig vara idel fantasi-produkter. Det har aldrig varit tal om att ändra PLOs stadgar, som förkunnar att alla judar som anlänt till Israel efter "sionistin-

"PLO kommer aldrig att erkänna Israel, även om Israel erkänner PLO."

vasionen" ska fördrivas, och att väpnad strid är det enda sättet att befria Palestina. Hani El Hasan, medlem av PLOs centralkommitté, förklarade efter det att stadgarna bekräftats 1977: "Vem skulle våga be om en ändring av PLO-stadgarna? Arafat skulle själv döda honom!"

I dagarna har PLO utropat en palestinsk stat. Man har samtidigt godtagit FN:s resolutioner 242 och 338, vilka garanterar *samliga* stater i området att existera inom säkra och erkända gränser. Detta tolkas allmänt som ett indirekt erkännande av Israel. Uttalanden som tidigare gjorts av PLOs ledare ger dock vid handen att det finns all anledning att se skeptiskt på PLOs nya hållning.

Arafat:

"Nej, vi vill inte ha fred. Vi vill ha krig och seger. Fred betyder för oss utplånandet av Israel och inget annat." (Citerad i den argentinska tidningen *Esquire*, 21 mars 1971).

"Folket kommer att fortsätta att nära revolutionens fackla med floder av blod tills hela det ockuperade hemlandet är befriat...inte bara en del av det." (Associated Press, 12 mars 1979).

Farouk Khaddoumi (PLOs "utrikesminister"):

"Ingen palestinsk ledare skulle tänka sig att erkänna Israel eller förändra PLOs stadgar." (UPI, Kairo 16 mars 1977).

"PLO kommer aldrig att erkänna Israel, även om Israel erkänner PLO." (*Deutsches Fernsehen*, 12 augusti 1979).

"PLO kommer inte att erkänna Israel, även om en självständig palestinsk stat upprättas." (*Al Watan*, Kuwait,

18 oktober 1979).

"Vi menar [med beteckningen moderat] att vi är beredda att etablera en stat på en del av vårt territorium. Tidigare sade vi nej, det måste bli på hela, omedelbart, en demokratisk palestinsk stat. Nu säger vi att detta kan uppnås i etapper. Det är att vara moderat." (*Newsweek*, 3 mars 1977).

Slagfält

PLO kommer alltså att fortsätta med sin oförsonliga terror även om en palestinsk stat upprättades. Ur Israels synpunkt vore det orimligt att upprätta en sådan stat. Det skulle ge

"Folket kommer att fortsätta att nära revolutionens fackla...tills hela det ockuperade hemlandet är befriat..."

terrorismen ett fotfäste i det heliga landet. Årtal av ansträngningar att avlägsna den samma skulle vara förgäves.

En PLO-styrd stat skulle med nödvändighet urarta till ett slagfält med olika rivaliserande grupperingar och utländska trupper, samt slutligen bli en del av Jordanien – som fallet var fram till 1967.

PLO är redan djupt splittrad, och händelserna i Libanon åskådliggör arabernas oförmåga att leva i fred med varandra. En "demokratisk sekulariserad stat" inom ramen för PLO är en utopi.

PLOs senaste utspel under Arafats ledning får alltså inte tolkas som att PLO övergivit sitt mål att förgöra Israel.

Ett tydligt tecken på motsatsen är i stället att George Habash, ledaren för den näst största grupperingen inom PLO – PFLP –, meddelat att han inte anser att PLO erkänt Israel.

Joakim Förars

Årets klipp!

För den filmintresserade ger vi här en unik service.

Som enda tidning publicerar vi den fullständiga tabellen över filmcensurans klipp. Tabellen avser samtliga klipp i filmer för vuxna, som gjorts oktober 1987 to m oktober 1988. Totalt har under perioden 1 678,5 meter bortcensurerats, vilket i speltid motsvarar ganska exakt en timme. En minut motsvarar cirka 28 meter.

Idag, då praktiskt taget alla varor måste varudeklaras, borde det vara en självklarhet – ett konsumentintresse – att även filmer varudeklarerades, och då med avseende på hur mycket som är bortklippt.

Nu är det inte bara biofilmer som censureras – om någon trodde det. Till ovan nämnda ingrepp kommer 37 klippta videofilmer, där sammanlagt 105 minuter och 46 sekunder klippts bort. Tjugotvå videofilmer har totalförbjudits. Två av dessa, *Terror squad* och *Never too young to die*, har dock frisläppts av regeringen, efter överklagande. Sex videofilmer har godkänts i kraftigt nedklippt version.

Anders Fjällström

FILMTITEL	KLIPP	URSPRUNGSLAND
Action Jackson	126m	USA 1988
Bad Dreams	74m	USA 1988
China Girl	79m	USA 1987
Classical Romance	56m	USA 1987
Debbie does`em all	11m	USA
Die Hard	29m	USA 1988
Fright Night part II	46m	USA 1988
Hellraisers	125m	England 1987
Mörkrets Furste	18m	USA/Kanada 1987
Natten har sitt pris / Near dark	232m	USA 1987
Nowhere to Hide	3m	Kanada/USA 1987
Rambo III	153m	USA 1988
Read Heat	16m	USA 1988
Rent-a-cop	63m	USA 1987
Screwplies	159m	USA 1979
Seka`s Fantasies	43m	USA
Spangarna	17m	USA 1987
Squalor motel	85m	USA 1986
The Amour of God	94m	Hongkong 1986
The Blob	31m	USA 1988
The Dead pool	63m	USA 1988
The Gate	28m	Kanada 1986
The Lost Boys	32m	USA 1987
The Manchurian Candidate	9,5m	USA 1962
The Serpent and the Rainbow	95m	USA 1987
SUMMA	1 687,5m	

BREV TILL CONTRA

Contra inför läsarbrev i mån av utrymme. Skriv kort!

Contra!

I det senaste numret får palestinierna en släng genom formuleringen "antisemitiska Radio Islam". Har författaren verkligen lyssnat på Radio Islam? Man kan anföra följande:

- Palestinierna är själva semiter och epitetet "antisemitisk" således förfelat i sammanhanget.

- Radio Islam får i eget intresse antagas undvika kollision med censurparagrafen "hets mot folkgrupp". De förefaller ha täckning för vad de anför.

- Mången är okunnig om hur staten Israel blev till. Det började under första världskriget. Det har gått ut över palestinierna som bott i landet i sekler. Man är dessutom ofta okunnig rörande sionisternas terror mot den palestinska befolkningen. Man kan påminna om Irgun Stern-ligan och mordet på Folke Bernadotte.

De stackars kankerna, som kämpar mot fransmännens kolonialförtryck och deras upppeppande kärnvapenexperiment i området, avfärdades i ett tidigare nummer med stämpeln "terrorist".

Jag finner att er attityd i dessa fall inte alls stämmer med ert ställningstagande gentemot de baltiska folkens situation.

P Sundström

Information om Taiwan - Republiken Kina

I tillägg till att det i Norge er dannet en støttekomite for Republikken Kina, er det også muligt her i Norden å få informasjon direkte fra republikkens myndigheter. I København er det nemlig et *Free China information office* som sågar sender ut en dansk-språklig bulletin. Interesserte kan kontakte: Free China information office, Falconer Allé 53, DK-2000 København F, Danmark.

Støtt Det frie Kina!

Nils Tore Gjerde

Centralamerika mellan igår och imorgon

När Centralamerika diskuteras är det inte ovanligt att diskussionen hämmas av en ideologisk låsning. Sympatier och antipatier gör att författare och journalister undviker en del fakta och ibland friserar sanningen. Så är fallet med *Centralamerika mellan igår och imorgon* av Bo Nylund. Författaren företräder en revolutionär syn på konflikter i Mellanamerika.

Boken är ett försök att placera in de aktuella problemen i ett långt perspektiv, och innehåller således en historisk översikt. Denna översikt är en snabb genomgång av tiden efter de vitas ankomst, med tonvikt på de olika samhällsklassernas utveckling, och sociala förhållanden.

Den "maktägande eliten" består av *kreoler* (ättlingar till amerikaniserade spanjorer), och en del *ladinos*, dvs ättlingar till vita och indianer, eller indianer som övergett sin traditionella kultur och assimilerats i det vita samhället. Dessa regeringar tämligen godtyckligt över den fattiga indianbefolkningen, och under årens lopp uppkommer en tradition av korruption och laglöshet.

Från och med upplysningstiden framträder liberala element, som hängivet kämpar för nya idéer. Man vill reformera samhället, bekämpa kyrkan, och frigöra sig från kolonialmakten. Mot dessa idealister står konservativa jordägare och potentater, de eviga syndabockarna. Senare kommer utländska ekonomiska intressen med i bilden.

När skildringen når nutid blir den ideologiska slagsidan iögonfallande. Författaren häv-

dar att regeringarna i Guatemala, El Salvador och Honduras saknar folkligt stöd och skulle kollapsa om det inte vore för den amerikanska militärhjälp. Makten utgår från Förenta Staternas ambassad, och förhållandena präglas av misär och förtryck.

Lika kritiskt som dessa stater beskrivs, lika okritiskt behandlas Nicaragua. Förekomsten av politiska fångar och summariska avrättningar nämns inte. Och grymheterna mot indianbefolkningen förklaras som ett sätt att "skänka också dessa folk del i revolutionens välsignelser". Angående censuren får man läsa att "för de borgeliga oppositionspartierna blev La Prensa [landets största tidning] stängning en lättad". Att Nicaragua är en diktatur är det alls icke tal om, och de massiva vapenleveranserna från Sovjetunionen tar författaren försiktigtvis inte upp.

En stor fara för samhället är enligt författaren – de karismatiska kristna, som slagit rot i framförallt Guatemala. Dessa "sektor" har ingen förståelse för klasskamp och revolution, utan förkunnar det farliga budskapet om Jesus Kristus.

Bo Nylunds bok tillför inte debatten om Mellanamerika något nytt. Den är ett verklighetsfrämmande sammelsurium av bananrepubliker, "Lumpenaristokratier" och militärjuntor. Allt som inte passar in i en revolutionärs tankevärld förtigs. Därtill är den historiska översikten alltför ytlig för att tillfredsställa läsarens vetgirighet.

Joakim Förars

Bo Nylund; *Centralamerika mellan igår och imorgon. Pro prius.*

Hoppets väg

Lech Walensa är åter i ramplyuset i ett problemfyllt Polen, där de politiska militära makt-havarna befinner sig i motsatsförhållande till civilbefolkningen, vilken 1980 försökte förena sig i den oppositionella fackföreningen Solidarnosc.

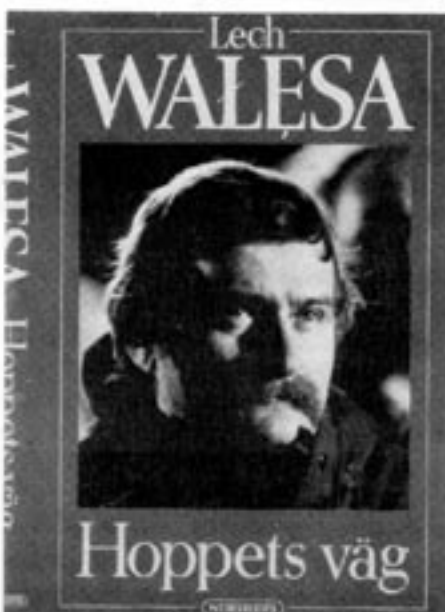
Dagens Walensa tycks vara mer reflexiv och försiktig, än Walensa för åtta år sedan och för arton år sedan när de två massiva varvsstrejkerna i Gdansk genomfördes. Detta beror antagligen i första hand på att den katolska kyrkan, den enda officiella oppositionen,

utan införandet av ett flerpartisystem.

Walensa har också hunnit med att skriva en bok, *Hoppets väg*, i vilken han beskriver – på ett i hög grad självbiografiskt sätt – Polen från 1970 till nu. I förgrunden står de baltiska varvsarbetarnas kamp, men naturligtvis behandlas även händelser som Solidarnosc, Jaruzelskys maktövertagande, Nobels fredspris till Walensa 1983, mordet på prästen Jerzy Popieluszko år 1984, samt påvens besök i Polen.

Boken är, som sagt, till stor del självbiografisk, och vi får

följa Lech Walensas liv från hans födelse i byn Popowo, hur familjen skingrades efter faderns död, Walensas första erfarenheter som varvs-elektriker, bröllopet med Danuta, deras åtta barns födelse, samt – hela tiden som en slöja över berättelsen – osäkerheten, fattigdomen och interneringarna. Bilder från hans personliga liv, som inte har en protagonistisk prägel, utan som får oss att förstå livsförhållan-

tvenar att gå till frontalattack mot Jaruzelsky, generalen som 1981 tvingades utföra en "statskupp" för att förhindra en sovjetinvasion.

Walensa och hans Solidarnosc, förenat med KOR (arbetarnas försvarskommitté), har dock inte givit upp hoppet om ett framtida demokratiskt Polen, och kämpar för detta mål med beundransvärd envishet. Den första, och viktigaste, etappen är inte avlägsnandet av general Jaruzelsky från makten,

dena under vilka det polska folket, med sällsynt mod, började vandrigen på "hoppets väg".

Den svenska översättningen har gjorts från den franska versionen, den enda auktoriserade versionen, och cirka 40 procent av innehållet har då strukits. Detta har i första hand drabbat de i den franska versionen återgivna dokumenten (handskrifter från förhandlingar o dyl). Väldigt synd. De som behärskar franska rekommenderas natur-

ligtvis den franska versionen, övriga får nöja sig med den svenska. Bättre än ingenting.

Christer Arkefors

Lech Walensa; Hoppets väg. Norstedts förlag.

Överlevnadshandboken

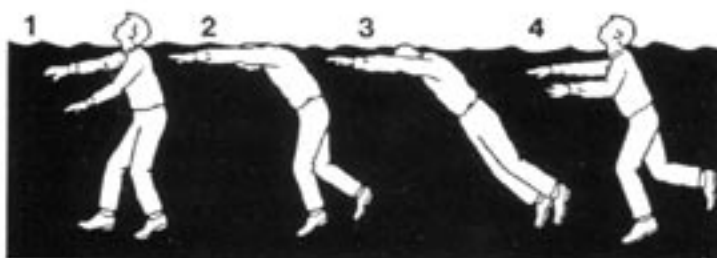
Av omslaget får man intrycket av att det rör sig om en handbok för scouter, att ta med sig på nästa hajk. Det är kanske synd, för *Överlevnadshandboken* duger för betydligt tuffare situationer än så.

Den engelska originaltiteln *The SAS survival handbook* säger mer vad det handlar om. Tydligen har man på förlaget Forum varit rädda för att boken ska ge ett alltför militaristiskt intryck; helt i onödan eftersom boken inte alls har någon koppling till den typ av "surviv-

brittiska arméns *Special Air Service*.

Den här typen av bok vore inte komplett om den inte också tog upp hur man ska överleva ute i naturen. Här är *Överlevnadshandboken* osedvanligt komplett. Oavsett i vilken världsdela Du råkar befinna Dig ger boken tips om vilka djur och växter Du kan livnära Dig på, och vilka djur och växter som är farliga. Du får också veta hur Du kan jaga, och dessutom hur Du kan slakta och tillreda det djur Du fångat. Av åskådliga teckningar framgår vilka delar av djuret som är ätbara.

Får Du den klassiska frågan, vilken bok Du helst skulle vilja ta med Dig på en öde ö, kanske svaret borde vara den här boken. Men det finns ett par invändningar: Bokens format, 287 sidor och stor som en uppslagsbok, gör att den knap-

1 Flyt vertikalt i vattnet och ta ett djupt andetag.
2 Böj med ansiktet i vattnet (med munnen stängd) och sträck armarna framåt så att du flyter i vattenytan.

3 Vila i denna ställning tills du beböver mer luft.
4 Höj upp huvudet över ytan, trampna vatten och andas ut. Ta ett nytt andetag, böj med huvudet och fortsätt att flyta i ytan.

Så här överlever man vid fall över bord.

ers" som finns i USA, dvs personer som tränar att gräva ned sig tillsammans med en hel vapenarsenal.

Överlevnadshandboken är helt enkelt en bok för överlevnad. Den lär ut hur man på bästa sätt ska bemästra alltifrån bilolyckor till atomkrig. Den berättar hur man ska bete sig om man sitter i ett flygplan som håller på att störta, eller om man råkar i sjönöd mitt ute på havet. Boken är skriven av John Wiseman, som tjänstgjort 26 år vid

past lämpar sig att ha med i ryggsäcken. Och även om den är utmärkt som uppslagsbok bör man nog läsa boken grundligt från pärm till pärm. För den dagen man befinner sig i ett störtande flygplan mitt över Amazonas djungler är det i senaste laget att börja bläddra i innehållsförteckningen...

Anders Fjällström

John Wiseman; *Överlevnadshandboken*. Forum.

Sannerligen uppstånden

Den angelikanske engelske prästen och författaren Michael Bordeaux tar med läsaren på en sällsam resa, och visar upp förhållandena i det kommunistiska förtryckets Sovjet. Och det han visar är mycket överraskande och märkligt.

I svenska kristna grupper har man under senare tid gång på gång framhållit att något av kristenhetens främsta stamort just nu på vår jord, finns där förtrycket och hemsökelsen är som hårdast. Det innebär i den ryska världen. Där blommar förtrycket och där blommar kristendomen. Styrkan i de kristnas handlande är helt förkrossande.

Där finns heliga män. De utstrålar den stora kraften, den väldiga glöden. Den krossar allt motstånd.

Det mycket märkliga har skett och sker. Man måste ta hand om kommunisternas barn. De söker sig till den ortodoxa kristendomen, bort från den stora ateistiska vilsenheten.

Författaren berättar om detta. Han visar fram situation på situation. Han talar om den gudomliga ledningen, som visade sig både när det gällde hans väg till ryskan och hur han sedan fick kontakt med människor som kunde berätta om KGB-förtryckets värld. Han sökte efter information, och plötsligt fick han information.

Han önskade vid sina kontakter i den ryska huvudstaden får vetskap om den rådande situationen, men möttes av skrämmande tystnad. Men så en dag skrev ett par kvinnor brev till honom, där de berättade om KGBs hemsökelse. Brevet lyckades de båda kvinnorna smuggla ut till en adress i Paris, varifrån brevet letade sig till författaren i England. Denne blev glad och reste till Moskva, där han – av en tillfällighet eller Guds ledning – mötte kvinnorna som skrivit brevet.

I boken stiftar man på nästan varje sida bekantskap med situationer som berättar om hur tron krossar allt motstånd. Det heter ibland att klostren var det gamla Rysslands högsta ideal, och många ryssar tycker fortfarande så. Även sådana som nått samhällets toppar. Klosterlivet innebär människans upphöjelse till ängel. Det är inte något dystert, sorgligt eller deprimerande. Det innebär glädje och evig påsk.

Rysslands framtid ligger i händerna på de brinnande och unga, som, trots motstånd, varje dag håller fast vid sin tro. Ett allt större antal unga människor begär inträde i kloster. De söker sig dit som en reaktion mot det hopplösa i dagens sovjetiska tillvaro. Författaren nämner att man i Sovjetunionen idag bildar hemliga ordnar.

Det har uppstått en ny generation av sökare i Sovjet. Det som sker är av betydelse för hela världskristendomen.

Evald Olsson

Michael Bordeaux; *Sannerligen uppstånden. Slaviska missionen i samarbete med Pro Veritate.*

Stat och offentlig sektor

Författaren, som är docent i sociologi vid Umeå universitet, behandlar den offentliga sektorns expansion, staten som producent, samt klasstrukturernas omvandling. Han ger också perspektiv på utvecklingen i vårt land. I en avslutande diskussion spekuleras i vad som kan vara att vänta i en framtid, och huruvida utbyggnaden av den offentligt organiserade produktionen kan betraktas som en socialistisk utveckling.

Den nymarxistiska debatten på 1970-talet om politik och stat, kom efter växande kritik att trappas ned för att så småningom stagnera. På flämtande

sparlåga hölls emellertid diskussionerna hjälpligt vid liv. Furåkers arbete kan betraktas som en nytändning. Han visar med många statistikexempel att, som vi alla redan vet, den offentliga sektorn snabbt har vuxit och är idag gigantisk, mer än 70 procent av vår bruttonationalprodukt. Furåker hävdar att den fortskridande statliga tillväxten för oss allt närmare ett socialistiskt samhälle. Han går igenom effekterna på den privata sektorn och på marknadsökonomi: Vi kan faktiskt betrakta de offentliganställda som en "ny samhällsklass".

Förhållandet mellan kapitalismen och staten är antingen historiskt – av yttre faktorer, tillfälliga omständigheter – eller immanent – produktionens funktionssätt konstituerar den offentliga sektorns betingelser. Enligt det historiska synsättet existerar stat och kapitalism jämsides, dock utan att något släktskap föreligger. Sett ur det andra betraktelsesättet, kan staten inte göra slut på kapitalismen. I själva verket försöker Furåker att samtidigt anlägga

båge synsätten. Han argumenterar så att den historiska erfarenheten vändes mot teorin. Gentemot detta kan man invända att författaren syns såga av den gren han själv sitter på, men intressanta är resonemangen förvisso.

Boken är en välskriven redovisning av tendenser och poänger i den senaste tidens marxistiska debatt. Stat lika med socialism. De många statistiska översiktarna och tabellerna är informativa och värdefulla.

Arne Sundström

Bengt Furåker; *Stat och offentlig sektor. Rabén & Sjögren.*

Under i Öst

Under i Öst är en bok som, trots att den till omfånget är liten och tunn, tar upp djupa

bärande vittnesmål om vad som sker och kan ske bakom järnridån.

Först och främst vittnar den om stark tro, om människor som håller fast vid sin övertygelse trots aktiv förföljelse. Den

vittnar också om någonting som det järnhårda politiska systemet inte biter på – verkligheten.

En rad positivt skrivna vittnesbörd tar upp de mest skilda saker – från livet i fängelse till enkla tågresor. Vad som helst kan hända. När kristna konfronteras med ateism utlöses ofta en urladdning i någon form. En kvinna vill mörda sin kristne man, men giftet som hon sätter i maten har ingen verkan. En mördare som ska sticka ner sin cellkamrat upplever att

armen blir låst. Exempelen visar att omänskliga situationer kan vändas till något gott.

Dessa upplevelser ska inte misstolkas. Ingen ska tro att det alltid händer under, eller att de kristna är osårbara. Detta framhålls i utgivarens förord. De är bara exempel på faktorer som står över politisk kontroll.

En ren faktabok som förvånar, inte bara genom sitt säregna innehåll – under – , utan också genom sättet att presentera dem – utan sensation.

Boken är tunn. Många berättelser är på knappt en sida. Några av berättelserna är på flera sidor. Den indelas i; under som leder till omvändelse, beskydd i fängelser, beskydd i faror, och beskydd i vardagen. Exempelen är hämtade från Sovjet, Östeuropa och Kina, men grundtonen är densamma – en tro som övervinner världen.

Hjördis Förars

Under i Öst. Utgiven av Slaviska Missionen.

CONTRA

2 1989

I kommande nummer intervjuar vi en konservativ profil med högst egna synpunkter på samhällsutvecklingen; Greve Magnus Stenbock. Vi berättar också om den avhopade sovjetiske KGB-officern Aleksej Mjagkov, och om en dramatisk svensk skatteprotest med vapen i hand...

...kommer i februari